

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

NAMANGAN DAVLAT UNIVERSITETI
TABIIY FANLAR FAKULTETI
GEOGRAFIYA KAFEDRASI

“TASDIQLAYMAN”

Namangan davlat universiteti rektori

S.T.Turg'unov

“ 8 ” 07 2024 yil

IKKINCHI OLIY TA'LIMGA KIRISH IMTIHON
DASTURI VA BAHOLASH MEZONI

“Mutaxassislik fani”

60530400 - Geografiya

Namangan – 2024

Namangan davlat universiteti Kengashida ko'rib chiqilgan va ma'qullagan.
2024-yil 30 - maydagi 14- sonli majlis bayoni.

- Tuzuvchilar:**
- B.Abduraxmonov**
Namangan davlat universteti Geografiya kafedrası dotsenti,
pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent.
- Sh. Jumaxanov**
Namangan davlat universteti Geografiya kafedrası dotsenti,
geografiya fanlari doktori (DSc), dotsent
- X.Mirzaaxmedov**
Namangan davlat universteti Geografiya kafedrası dotsenti,
geografiya fanlari nomzodi, dotsent.
- I.Soliyev**
Namangan davlat universteti Geografiya kafedrası dotsenti,
g.-m. fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).
- I.Mirzahmedov**
Namangan davlat universteti Geografiya kafedrası dotsenti
v.b., geografiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).
- Taqrizchilar:**
- K.Boymirzayev**
Namangan davlat universteti Geografiya kafedrası
professori, geografiya fanlari doktori (DSc), dotsent
- E.Soliyev**
Namangan davlat universteti Geografiya kafedrası dotsenti,
geografiya fanlari nomzodi, dotsent.

KIRISH

O‘zbekiston Respublikasining mustaqillikka erishishi va uning bozor munosabatlariga o‘tishi iqtisodiy va ijtimoiy geografiyada ham tub o‘zgarishlar bo‘lishini talab etadi. Bu borada geografiya faniga tegishli asosiy ilmiy g‘oya va tushunchalar, qonuniyatlar yangi siësiy, ijtimoiy va iqtisodiy nuqtai nazardan tahlil etilishi, rivojlangan xorijiy mamlakatlarda ishlab chiqaruvchi kuchlarni hududiy tashkil qilish va ularni davlat tomonidan tartibga solib borish sohasida erishilgan ijobiy tajribalardan samarali foydalanish amaliy ahamiyat kasb etadi.

Jahon miqyosida kechayotgan yangi sharoitdagi tub o‘zgarishlar barcha sohalar qatori ilm-fan sohalarining rivojlanishiga ham kuchli ta’sir ko‘rsatmoqda. Bu holat geografiya fanining ikki muhim tarmog‘idan biri bo‘lgan iqtisodiy - ijtimoiy geografiya fanining rivojlanishida ham o‘z aksini topmoqda. Chunki, ushbu fan bevosita hududiy iqtisodiy-ijtimoiy munosabatlarni, aniqroq qilib aytganda ishlab chiqarish kuchlarining hududiy jihatlarini tahlil va tashxis etadi.

Iqtisodietning rivojlanishi faqat vaqt, ma’lum davrdagina sodir bo‘libgina qolmay, shu bilan birga, u muayyan hududda ham o‘z ifodasini topadi. Ayni vaqtda geografianing ajoyib va betakror, o‘ziga xos fazilatlari uning tadqiqot ob’ekti va tahlil qamrovini kengayib borishiga olib kelmoqda. Dunyoviy ilmlardan biri hisoblanmish geografiya fani ham nazariy ham amaliy jihatdan mamlakatimiz iqtisodiyoti va ijtimoiy hayotida muhim rol o‘ynashi bilan bir qatorda uning tarbiyaviy ahamiyati ham beqiyosdir.

Mamlakatimizda ilmiy-pedagogik kadrlar tayyorlash bo‘yicha O‘zbekiston Respublikasining “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonuniga asoslanib mutaxassislarning kasbiy maxoratini ko‘tarish va malakali iqtisodchi kadrlarni xalqaro andozalar darajasida tayyorlashni taqozo etadi.

Dastur O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligining 2021-yil 16-iyuldagi 311-sonli buyrug‘ining 1-ilovasi bilan ma’qullangan “Oliy ta’limning davlat ta’lim standarti”, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “O‘zbekiston Respublikasi oliy ta’lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to‘g‘risida” 2019-yil 8-oktyabrdagi PF-5847-sonli farmoni, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 11-sentyabrdagi “O‘zbekiston-2030” strategiyasini 2023 yilda sifatli va o‘z vaqtida amalga oshirish chora-tadbirlari to‘g‘risida” PQ-300-son qarori, O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligining 07.08.2023 yildagi 344-sonli buyrug‘i bilan tasdiqlangan 60530400–Geografiya bakalavriat ta’lim yo‘nalishining malaka talablari» meyoriy hujjatlari talablariga muvofiq ishlab chiqilgan.

ASOSIY QISM

I BO'LIM. O'ZBEKISTON GEOGRAFIYASI FANI

O'zbekistonning geografik o'rni chegarasi, maydoni, tabiatining o'ziga xos xususiyatlari

Hududiy tabiiy geografiyaning obyekti va predmeti. O'zbekistonning geografik o'rni, chegaralari, maydoni. Eng muhim landshaft-geografik xususiyatlari. O'zbekiston tabiatini shakllanishining asosiy qonuniyatlari, landshaftlarning paydo bo'lishi va rivojlanishi.

O'zbekiston tabiatini geografik o'rganilishi tarixi

O'zbekiston tabiatini geografik o'rganish tarixi bosqichlari. Ayrim olimlar va yetakchi ilmiy maktablarning O'zbekiston tabiatini o'rganishga qo'shgan hissasi. O'zbekistonda geografiya fanida shakllangan asosiy ilmiy yo'nalish va maktablar

O'zbekistonning geologik-tektonik tuzilishi va seysmikligi

O'zbekiston relyefini shakllantiruvchi omillar. O'zbekiston hududining geologik rivojlanish tarixi. Yer qobig'ining hozirgi kundagi epeyrogenik harakatlari. Zilzilalar. O'zbekistonning seysmik rayonlari. Foydali qazilmalari.

O'zbekiston hududining orografik tuzilishi

Orografik tuzilishi. Relyef rang-barang tabiiy sharoitni shakllantiruvchi omil. Morfostruktura va morfoskopturna relyef shakllarining genezisi hamda geografiyasi. O'zbekiston relyefini turlarga ajratish masalalari va hududini geomorfologik rayonlashtirish

O'zbekiston iqlimi

O'zbekiston iqlimiga umumiy tavsif. Iqlim hosil qiluvchi omillar tahlili. Iqlim mintaqalarini va zonalarining shakllanishi. Havo haroratining o'rtacha yillik, yanvar va iyul oylaridagi taqsimlanishi. Termik resurslari va ularning qishloq xo'jaligidagi ahamiyati. Havo namligi, bug'lanish, yog'inlarning yillik taqsimlanishi. Namlik resurslari va ularning qishloq xo'jaligidagi ahamiyati. Qor qoplami. Shamollar va ularning turlari. O'zbekistonda atmosfera havosining tozaligini saqlash muammolari.

O'zbekistonning yer usti va yerosti suvlari, ulardan oqilona foydalanish

O'zbekistonning yer usti suvlari taqsimlanishi. Daryolarning to'yinishi, suv sarfi va loyqaligi. Sel hosil bo'lishi, muzliklar, ko'llar va ularning geografik taqsimlanishi. Orol va chuchuk suv muammosi. Asosiy kanallar va suv omborlari, ularning ahamiyati. Suv resurslaridan oqilona foydalanish masalalari. O'zbekiston hududining yerosti suvlari, ularning hosil bo'lishi va genetik turlari. Grunt (sizot) suvlari va ularning gidrokimyoviy xususiyatlari, zovur suvlari. Artezian va mineral suvlar. O'zbekistonning erosti suvlari va ulardan oqilona foydalanish muammolari. Suv boyliklaridan oqilona foydalanish

O'zbekiston tuproqlari, ularning tasniflanishi va xususiyatlari

O'zbekiston tuproqlari, ularning xususiyatlari. O'zbekiston tuproqlarining sho'rlanishi va ularning oldini olish chora-tadbirlari. Yer resurslari, ularning holati va ulardan oqilona foydalanish. Muhofaza qilish masalalari

O'zbekiston o'simliklari, ularning kenglik zonalari va balandlik mintaqalari bo'yicha taqsimlanishi

O'simliklarning geografik tarqalishi. Ularining ekologik va geografik xususiyatlari. O'zbekistonning cho'l, adir, tog', yaylov o'simliklari va ularning xo'jalikdagi ahamiyati, muhofazasi

O‘zbekiston hayvonot dunyosi, ularning landshaft mintaqalari bo‘yicha tarqalishi

O‘zbekiston hayvonotining landshaft zonalari bo‘ylab tarqalishi. O‘zbekiston hayvonotini muhofaza qilish muammolari. Hayvonlarning xo‘jalikdagi ahamiyati, muhofazasi

O‘zbekistonda tabiatni va tabiiy resurslarni muhofaza qilish. Qo‘riqxonalar, buyurtmalar, milliy bog‘lar

O‘zbekistondagi ayrim regional va mahalliy geoekologik muammolar va ularning yechimi. Noyob landshaftlar va tabiat yodgorliklari muhofazasi. Qo‘riqxonalar, milliy bog‘lar, buyurtmalar. O‘zbekiston “Qizil qitob” i

O‘zbekiston landshaftlarining zonalligi va balandlik bo‘yicha mintaqalanishi, tasnifi, asosiy tasnif birliklari

Landshaft va uning morfologik qismlari. Tasniflash masalalari. O‘zbekiston landshaftlarining zonalligi va balandlik bo‘yicha mintaqalanishi, tasnifi, asosiy tasnif birliklari.

O‘zbekiston hududini tabiiy geografik rayonlashtirish

Rayonlashtirish va uning turlari. O‘zbekistonni tabiiy-geografik rayonlashtirish. Mavjud rayonlashtirish sxemalarining tahlili. O‘zbekistonning o‘quv maqsadlariga moslashtirilgan tabiiy-geografik rayonlashtirish sxemasi.

Ustyurt tabiiy geografik okrugi

Geografik o‘rni, chegaralari, maydoni. Geologik tarixi. Tektonikasi va u bilan hozirgi orografik tuzilishining bog‘liqligi. Orografiya. Geomofologik tuzilishi. Iqlimining xususiyatlari. Daryolari, ko‘llari. Kanallari, suv omborlari. Yerosti suvlari. O‘simlik qoplami. Tuproqlari. Hayvonot dunyosi. Okrugda ajratilgan tabiiy-geografik rayonlar

Orol tabiiy geografik okrugi

Geografik o‘rni, chegaralari, maydoni. Geologik tarixi. Tektonikasi va u bilan hozirgi orografik tuzilishining bog‘liqligi. Iqlimi, suvlari. Yer usti va yer osti suvlari. O‘simlik qoplami. Tuproqlari. Hayvonot dunyosi. Okrugda ajratilgan tabiiy-geografik rayonlar

Quyi Amudaryo tabiiy geografik okrugi

Geografik o‘rni, chegaralari, maydoni. Geologik tarixi. Tektonikasi va u bilan hozirgi orografik tuzilishining bog‘liqligi. Orografiya. Geomofologik tuzilishi. Iqlimining xususiyatlari. Daryolari, ko‘llari. Kanallari, suv omborlari. Ye osti suvlari. O‘simlik qoplami. Tuproqlari. Hayvonot dunyosi. Okrugda ajratilgan tabiiy-geografik rayonlar

Qizilqum tabiiy geografik okrugi

Geografik o‘rni, chegaralari, maydoni. Geologik tarixi. Tektonikasi va u bilan hozirgi orografik tuzilishining bog‘liqligi. Orografiya. Geomofologik tuzilishi. Iqlimining xususiyatlari. Daryolari, ko‘llari. Kanallari, suv omborlari. Yerosti suvlari. O‘simlik qoplami. Tuproqlari. Hayvonot dunyosi. Okrugda ajratilgan tabiiy-geografik rayonlar

Quyi Zarafshon tabiiy geografik okrugi

Geografik o‘rni, chegaralari, maydoni. Geologik tarixi. Tektonikasi va u bilan hozirgi orografik tuzilishining bog‘liqligi. Orografiya. Geomofologik tuzilishi. Iqlimining xususiyatlari. Daryolari, ko‘llari. Kanallari, suv omborlari. Yerosti suvlari. O‘simlik qoplami. Tuproqlari. Hayvonot dunyosi. Okrugda ajratilgan tabiiy-geografik rayonlar

Zarafshon tabiiy geografik okrugi)

Geografik o'rni, chegaralari, maydoni. Geologik tarixi. Tektonikasi va u bilan hozirgi orografik tuzilishining bog'liqligi. Orografiya. Geomofologik tuzilishi. Iqlimining xususiyatlari. Daryolari, ko'llari. Kanallari, suv omborlari. Yerosti suvlari. O'simlik qoplami. Tuproqlari. Hayvonot dunyosi. Okrugda ajratilgan tabiiy-geografik rayonlar

Qashqadaryo tabiiy geografik okrugi

Geografik o'rni, chegaralari, maydoni. Geologik tarixi. Tektonikasi va u bilan hozirgi orografik tuzilishining bog'liqligi. Orografiya. Geomofologik tuzilishi. Iqlimining xususiyatlari. Daryolari, ko'llari. Kanallari, suv omborlari. Yerosti suvlari. O'simlik qoplami. Tuproqlari. Hayvonot dunyosi. Okrugda ajratilgan tabiiy-geografik rayonlar

Surxondaryo tabiiy geografik okrugi

Geografik o'rni, chegaralari, maydoni. Geologik tarixi. Tektonikasi va u bilan hozirgi orografik tuzilishining bog'liqligi. Orografiya. Geomofologik tuzilishi. Iqlimining xususiyatlari. Daryolari, ko'llari. Kanallari, suv omborlari. Yerosti suvlari. O'simlik qoplami. Tuproqlari. Hayvonot dunyosi. Okrugda ajratilgan tabiiy-geografik rayonlar.

Mirzacho'l tabiiy geografik okrugi

Geografik o'rni, chegaralari, maydoni. Geologik tarixi. Tektonikasi va u bilan hozirgi orografik tuzilishining bog'liqligi. Orografiya. Geomofologik tuzilishi. Iqlimining xususiyatlari. Daryolari, ko'llari. Kanallari, suv omborlari. Yerosti suvlari. O'simlik qoplami. Tuproqlari. Hayvonot dunyosi. Okrugda ajratilgan tabiiy-geografik rayonlar.

Chirchiq – Ohangaron tabiiy geografik okrugi

Geografik o'rni, chegaralari, maydoni. Geologik tarixi. Tektonikasi va u bilan hozirgi orografik tuzilishining bog'liqligi. Orografiya. Geomofologik tuzilishi. Iqlimining xususiyatlari. Daryolari, ko'llari. Kanallari, suv omborlari. Yerosti suvlari. O'simlik qoplami. Tuproqlari. Hayvonot dunyosi. Okrugda ajratilgan tabiiy-geografik rayonlar

Farg'ona tabiiy geografik okrugi

Geografik o'rni, chegaralari, maydoni. Geologik tarixi. Tektonikasi va u bilan hozirgi orografik tuzilishining bog'liqligi. Orografiya. Geomofologik tuzilishi. Iqlimining xususiyatlari. Daryolari, ko'llari. Kanallari, suv omborlari. Yerosti suvlari. O'simlik qoplami. Tuproqlari. Hayvonot dunyosi. Okrugda ajratilgan tabiiy-geografik rayonlar.

O'zbekistonning geografik o'rni, maydoni va chegaralari

O'zbekiston Respublikasining iqtisodiy va siyosiy geografik o'rni, maydoni va chegaralari. Uning mamlakatni tarixiy, siyosiy, ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishi bilan bog'liqligi. O'zbekiston Respublikasining makrogeografik, mezogeografik va mikrogeografik tutgan o'rni va roli. Mamlakatning ma'muriy-hududiy tuzilmasi

O'zbekistonning tabiiy sharoiti va resurslari

O'zbekistonning mineral resurs salohiyati. Iqlimi va suvlari. Agroiqlim resurslari va ularning xo'jalik ahamiyati. Kanallar va suv omborlari, ulardan foydalanishning hozirgi ahvoli. Yer fondi va uning tarkibiy tuzilishi. O'zbekistonning hayvonot va o'simlik dunyosi, ularning xo'jalik ahamiyati

O'zbekiston aholisi va mehnat resurslari

Aholi soni va uning tadrijiy o'zgarishlari. Mamlakat aholisining joylashuv xususiyatlari. Aholi sonining o'sishi va joylashuviga ta'sir qiluvchi omillar. Respublika aholisining tabiiy va mexanik xarakati, ularning mintaqaviy xususiyatlari. Aholining jins-yosh, milliy va ijtimoiy tarkibi. Shahar va qishloq aholisi. Urbanizatsiya va uning regional xususiyatlari. Mehnat resurslari va ulardan foydalanish. Mehnat bozori va uning hududiy jihatlari

O'zbekiston Respublikasi xo'jaligining umumiy tavsifi

Milliy iqtisodiyotning shakllanishi xususiyatlari. Uning tarkibiy tuzilishi va rivojlanishining asosiy makroiqtisodiy ko'rsatkichlari. YAlpi ichki mahsulot. Mamlakat xo'jaligining ixtisoslashuvi va uning mintaqaviy xususiyatlari. Asosiy ixtisoslashgan tarmoqlari. Iqtisodiy-ijtimoiy islohotlar va ularning geografik jihatlari. Milliy iqtisodiyotni modernizatsiya va diversifikatsiya qilishning ahamiyati. Erkin iqtisodiy zonalar

O'zbekiston sanoatining tarmoqlar tarkibi

Sanoatning milliy iqtisodiyotda tutgan o'rni va roli. O'zbekistonda sanoatning rivojlanishi omillari. Sanoatning tarmoqlar tarkibi. Og'ir sanoat tarmoqlari. Yengil va oziq ovqat sanoati. Sanoat tarmoqlarining rivojlanishii xususiyatlari va hududiy tuzilishi. Sanoat markazlari, sanoat tugunlari, sanoat rayonlari

Yoqilg'i-energetika majmuasi geografiyasi

Yoqilg'i-energetika majmuasi, uning iqtisodiyotda tutgan o'rni. Yoqilg'i sanoatining tarmoqlari. Ko'mir, neft va gaz sanoati. Yoqilg'i sanoati korxonalarining joylanishi xususiyatlari. O'zbekistonda ko'mir, neft, tabiiy gaz qazib olish. Elektr-energetika sanoati. Elektr stansiyalar va ularning turlari, joylashuvi xususiyatlari. Hidroelektrstansiyalar va issiqlik elektrstansiyalar. Elektr energiya ishlab chiqarishning tadrijiy o'zgarishlari va hududiy tarkibi

Metallurgiya, kimyo, mashinasozlik va metalni qayta ishlash sanoati

O'zbekiston metallurgiya majmuasi va uning tuzilishi. Qora va rangdor metallurgiya sanoati. Ularning korxonalarini joylashuvi xususiyatlari, xomashyo bazasi, mahsulot ishlab chiqarish.

Metallurgiya sanoati geografiyasi.

O'zbekistonda kimyo sanoatining shakllanishi va rivojlanishi. Uning tarmoqlar tarkibi. Kimyo, neft kimyosi, mineral o'g'itlar, sintetik tola ishlab chiqarish, kimyo-farmatsevtika, lok-bo'yoq va boshqa tarmoqlar, ularning joylanishi. Kimyo sanoati mahsulotlari ishlab chiqarish va uning hududiy tuzilishi.

Mashinasozlik va metalni qayta ishlash sanoatining mamlakat iqtisodiyotida tutgan o'rni. Uning tarkibiy tuzilishi. Transport, traktor va qishloq xo'jaligi, to'qimachilik, stanoksozlik, asbobsozlik, elektrotexnika mashinasozligi. Mustaqillik davrida mashinasozlikning rivojlanishi. Avtomobilsozlik va uning geografiyasi. Mashinasozlik majmuasida mahsulot ishlab chiqarishning tarmoqlar va hududiy xususiyatlari

Qurilish materiallari, o'rmon, yog'ochni qayta ishlash va sellyuloza – qog'oz sanoati

O'zbekistonda qurilish materiallari sanoatining rivojlanishi. Qurilish materiallari ishlab chiqarishning tadrijiy va hududiy tarkibi. O'rmon, yog'ochni qayta ishlash va sellyuloza-qog'oz sanoati rivojlanishining imkoniyatlari. Ularning yirik korxonalarini joylanishi

Yengil va oziq-ovqat sanoati

O'zbekistonda engil va oziq-ovqat sanoati shakllanishi va rivojlanishining omillari. Tarmoqlar tarkibi. Yengil sanoatning to'qimachilik, tikuvchilik, trikotaj, poyafzal, oziq-ovqat sanoatining go'sht, sut, un-yorma, yog'-moy, shakar, non mahsulotlari, qandolatchilik, makaron, meva-konserva tarmoqlarining rivojlanishi. Engil va oziq-ovqat sanoati mahsulotlari ishlab chiqarishning mintaqaviy xususiyatlari.

O'zbekiston qishloq xo'jaligiga umumiy tavsif

Qishloq xo'jaligining milliy iqtisodiyotda tutgan o'rni va roli. O'zbekiston qishloq xo'jaligiga umumiy tavsif. Qishloq xo'jaligi tarmoqlari haqida tushuncha. Dehqonchilik. Chorvachilik va uning ixtisoslashuvi. Respublika agrosanoat majmuasi. Mustaqillik yillarida agrar islohotlar. Qishloq xo'jaligida mulkchilikning yangi shakllarini vujudga kelishi. Fermer xo'jaliklarining rivojlanishi. O'zbekiston yer-suv resurslaridan foydalanish. Irrigatsiya va melioratsiya

Dehqonchilik geografiyasi

Dehqonchilikning qishloq xo'jaligi va mamlakat iqtisodiyotida tutgan o'rni. Tarmoqlar tarkibi va rivojlanishi xususiyatlari. Texnika ekinlari (paxta, tamaki, kanof), g'allachilik, bog'dorchilik-uzumchilik, sabzavot-polizchilik, kartoshkachilik, moyli ekinlar va yem-hashak ekinlari etishtirish. Qishloq xo'jaligi ekin maydonlari va mahsulot etishtirishning mintaqaviy xususiyatlari. Dehqonchilik rayonlari.

Chorvachilik geografiyasi

Chorvachilikning respublika xo'jaligidagi ahamiyati. Chorvachilik tarmoqlarining joylashuviga ta'sir etuvchi omillar. Chorvachilikni tarmoqlar tarkibi. Qoramolchilik, qo'ychilik va echkichilik, qorako'lchilik, parrandachilik, cho'chqachilik, baliqchilik, pillachilik va boshqa tarmoqlar. Chorvachilik rayonlari Sut-go'sht, go'sht-sut va jun chorvachiligi. Chorva hayvonlari bosh soni va chorvachilik mahsulotlari etishtirishning viloyatlar bo'yicha taqsimlanishi

Ijtimoiy sohalarning rivojlanishi

Ijtimoiy sohalarning tuzilishi va rivojlanish xususiyatlari. O'zbekiston ta'lim tizimi. Sog'liqni saqlash tizimi va uning rivojlanishi. Aholiga xizmat ko'rsatish. Maishiy, madaniy va boshqa xizmatlar. Rekreatsiya resurslari va rekreatsiya geografiyasi. O'zbekistonda turizmning rivojlanishi, turizm geografiyasi

O'zbekiston transporti va tashqi iqtisodiy aloqalari geografiyasi

O'zbekistonda milliy transport tizimining tarkib topishi va rivojlanishi. Transportning iqtisodiy va ijtimoiy ahamiyati. Transportda yuk va yo'lovchi tashish geografiyasi. O'zbekistonning savdo-iqtisodiy aloqalarida transportning roli. Respublikaning transport majmuasi. Transportning turlari. Temir yo'l, avtomobil, quvur, havo, daryo transporti.

Mustaqillik yillarida mamlakat transportining rivojlanishi, O'zbekistonning xalqaro savdo tizimlariga chiqish imkoniyatlari. O'zbekistonning yaqin xorij davlatlari bilan iqtisodiy aloqalari.

O'zbekistonning uzoq xorij davlatlari bilan tashqi iqtisodiy aloqalari

O'zbekiston Respublikasi xo'jaligining hududiy tarkibi va iqtisodiy rayonlari Iqtisodiy rayonlashtirishning nazariy va amaliy ahamiyati, uning respublika xo'jaligini rivojlantirish rejalari bilan bog'liqligi. Iqtisodiy rayon hosil qiluvchi omillar. O'zbekistonni iqtisodiy rayonlashtirish. Iqtisodiy rayonlar to'ri

Toshkent iqtisodiy rayoni

Rayonning tabiiy-resurs salohiyati. Aholisi va mehnat resurslari. Iqtisodiy rayon xo'jaligining tarmoqlar tarkibi, ixtisoslashuvi. Rayon iqtisodiyotining hududiy tarkibi va

hududiy ishlab chiqarish majmualari. Transport infratuzilmasi va tashqi iqtisodiy aloqalari. Erkin iqtisodiy zonalar. Rayonning ichki tafovutlari va shaharlari. Geokologik muammolar va rayon xo'jaligi rivojlanishining istiqbol yo'nalishlari

Mirzacho'l iqtisodiy rayoni

Tabiiy sharoiti va resurslari. Demografik salohiyati, mehnat resurslari. Rayon xo'jaligining tarmoqlar va hududiy tarkibi va ixtisoslashuvi. Hududiy ishlab chiqarish majmualari. Ishlab chiqarish salohiyati. Rayonning ichki tafovutlari va shaharlari. Geokologik muammolar va rayon xo'jaligi rivojlanishining istiqbol yo'nalishlari.

Farg'ona iqtisodiy rayoni

Tabiiy sharoiti va resurslari. Demografik salohiyati, mehnat resurslari. Rayon xo'jaligining tarmoqlar va hududiy tarkibi va ixtisoslashuvi. Hududiy ishlab chiqarish majmualari. Ishlab chiqarish salohiyati. Rayonning ichki tafovutlari va shaharlari. Geokologik muammolar va rayon xo'jaligi rivojlanishining istiqbol yo'nalishlari

Zarafshon iqtisodiy rayoni

Tabiiy sharoiti va resurslari. Demografik salohiyati, mehnat resurslari. Rayon xo'jaligining tarmoqlar va hududiy tarkibi va ixtisoslashuvi. Hududiy ishlab chiqarish majmualari. Ishlab chiqarish salohiyati. Rayonning ichki tafovutlari va shaharlari. Geokologik muammolar va rayon xo'jaligi rivojlanishining istiqbol yo'nalishlari.

Janubiy iqtisodiy rayoni

Tabiiy sharoiti va resurslari. Demografik salohiyati, mehnat resurslari. Rayon xo'jaligining tarmoqlar va hududiy tarkibi va ixtisoslashuvi. Hududiy ishlab chiqarish majmualari. Ishlab chiqarish salohiyati. Rayonning ichki tafovutlari va shaharlari. Geokologik muammolar va rayon xo'jaligi rivojlanishining istiqbol yo'nalishlari.

Quyi Amudaryo iqtisodiy rayoni

Tabiiy sharoiti va resurslari. Demografik salohiyati, mehnat resurslari. Rayon xo'jaligining tarmoqlar va hududiy tarkibi va ixtisoslashuvi. Hududiy ishlab chiqarish majmualari. Ishlab chiqarish salohiyati. Rayonning ichki tafovutlari va shaharlari. Geokologik muammolar va rayon xo'jaligi rivojlanishining istiqbol yo'nalishlari

Iqtisodiy rayonlarni kompleks ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish muammolari

Iqtisodiy rayonlarni kompleks iqtisodiy-ijtimoiy rivojlantirishning ilmiy-amaliy ahamiyati. Iqtisodiy rayonlarning mineral xomashyo, yer-suv, mehnat resurslaridan oqilona foydalanish. Iqtisodiy rayonlarning transport kommunikatsiya, logistik, infratuzilma hamda innovatsiya salohiyati va rivojlanishi istiqbollari

JAHON GEOGRAFIYASI FANI

Okeanlar tabiiy geografiyasi. Dunyo okeani tabiatining asosiy xususiyatlari.

Dunyo okeani tushunchasi. Dunyo okeani tabiatining asosiy xususiyatlari.

Okeanning birlamchiligi, ikkilamchiligi va litosfera plitalari tektonikasi nazariyalari. Okean tagi relyefining asosiy shakllari, okean tagi yotqiziqlari. Dunyo okeanining iqlimi va suv massalari. Iqlim hosil qiluvchi omillar. Doimiy va mavsumiy past va baland atmosfera bosimi markazlari, doimiy shamollar. Suvning sho'rliigi va harorati. Suv massalari va ularning harakati. Okeandagi hayot. Okean mavjudotlarining geologik faoliyati. Dunyo okeani biotsenozlari va biogeografik oblastlari. Dunyo okeanining geografik mintaqalari. Suv yuzasidagi va okean tubidagi geografik mintaqalar. Okean tabiatini muhofaza qilish

Tinch okeani tabiatining umumiy hususiyatlari.

Geografik o'rni va chegaralari o'ziga xos hususiyatlari. Tekshirilish tarixi Dengizlari va orollari. Okean tagi relyefi va geologik tuzilishi. Iqlimi va suvlari. Organik dunyosi

Atlantika okeani tabiatining umumiy hususiyatlari.

Geografik o'rni va chegaralari o'ziga xos hususiyatlari. Tekshirilish tarixi Dengizlari va orollari. Okean tagi relyefi va geologik tuzilishi. Iqlimi va suvlari. Organik dunyosi

Hind okeani tabiatining umumiy hususiyatlari.

Geografik o'rni va chegaralari o'ziga xos hususiyatlari. Tekshirilish tarixi Dengizlari va orollari. Okean tagi relyefi va geologik tuzilishi. Iqlimi va suvlari. Organik dunyosi

Shimoliy muz okeani tabiatining umumiy hususiyatlari.

Geografik o'rni va chegaralari o'ziga xos hususiyatlari. Tekshirilish tarixi Dengizlari va orollari. Okean tagi relyefi va geologik tuzilishi. Iqlimi va suvlari. Organik dunyosi

Materiklar tabiiy geografiyasi. Yevrosiyo. Yevrosiyoning asosiy xususiyatlari. Yevrosiyoning geologik tuzilishi va relyefi.

Materiklar, qit'alar, orollar, yarimorollar, okeanlar, dengizlar, qo'ltiqlar va bo'g'ozlar haqida umumiy tushuncha. Yevrosiyoning asosiy xususiyatlari (maydonining kattaligi, shimoldan janubga cho'zilganligi va shimoliy yarim shardagi hamma geografik mintaqalarning namoyon bo'lganligi. Yevropa qit'asining geologik tuzilishi va relyefi. Osiyoning geologik tuzilishi va relyefi. Relyef shakllarining xilma-xilligi.

Yevrosiyo iqlimi va iqlim mintaqalari

Iqlimini hosil qiluvchi omillar. Atrofidagi okeanlarning materik iqlimiga ta'siri. Iqlimni fasllar bo'yicha almashinishi. Iqlim mintaqalari va iqlim hususiyatlari.

Yevrosiyo ichki suvlari.

Yevrosiyoning ichki suvlarini xosil bo'lishi va hududiy taqsimlanishi. Daryolari, ko'llari, yer osti suvlari

Yevrosiyo tuproqlari, o'simlik va hayvonot olami.

Yevrosiyo tuproqlari, o'simlik va hayvonot olami. Geografik mintaqalari va tabiat zonalari. Yevrosiyoda o'simlik va hayvonot olamini muhofaza qilish masalalari. Tabiat zonalari

Osiyoning umumiy tabiiy geografik tavsifi. Osiyo regionlari.

Osiyoning umumiy tabiiy geografik tavsifi. Osiyoning yirik regional tabiiy geografik o'lkalari: g'arbiy Sibir, Sharqiy Sibir, Uzoq Sharq, Sharqiy Osiyo, Janubi-sharqiy Osiyo, Markaziy Osiyo, O'rta Osiyo, Janubiy Osiyo, Janubi-g'arbiy Osiyo, Old Osiyo. Yirik regional tabiiy geografik o'lkalarning kichik tabiiy geografik o'lkalarga ajratilishi. Har bir regional tabiiy geografik o'lkaning umumiy tabiiy geografik tasnifi: geografik o'rni, tektonikasi va geologik tuzilishi, foydali qazilmalari va relyefi, iqlimi, ichki suvlari, tuproqlari, o'simliklari va hayvonot dunyosi, tabiatiga inson faoliyatining ta'siri.

Shimoliy Amerikaning geografik o'rnini, geologik tuzilishi, relyefi, foydali qazilmalari.

Tabiiy geografik xususiyatlari. Shakllanish tarixi. Materikning tarkib topishidagi asosiy bosqichlar. Shimoliy Amerika platformasi, kaledon, gersin, kimmeriy, laramiy va alp burmalanishi oblastlari va ularning relyefda aks etishi. Foydali qazilmalarini joylanish qonuniyatlari va ulardan foydalanish darajasi. To'rtlamchi davr muzliklarining relyef shakllarini hosil bo'lishidagi ahamiyati. Asosiy relyef shakllari

Shimoliy Amerikaning iqlimi va ichki suvlari.

Iqlimi. Iqlimini hosil qiluvchi omillar. Atrofidagi okeanlarning materik iqlimiga ta'siri. Iqlimni fasllar bo'yicha almashinishi. Iqlim mintaqalari va ularning ta'rifi. Ichki suvlari. Daryo turlari, yirik daryolar ta'rifi. Ko'llar va ularning kelib chiqishi. Suv resurslari

Shimoliy Amerikaning tuproqlari va organik dunyosi.

O'simligi, tuproqlari va hayvonot dunyosi. O'simliklarining kelib chiqish markazlari va hozirgi o'simlik qoplaminin shakllanish tarixi. Tuproq, o'simlik va hayvonot dunyosining tarqalish qonuniyatlari. O'simlik va hayvonot dunyosini muhofaza qilish masalalari. Milliy bog'lar, qo'riqxonalar va alohida qo'riqlanadigan joylar. Geografik mintaqalar va tabiat zonalari, ularning joylanishining o'ziga xos xususiyatlari. Kordilyera tog'laridagi balandlik mintaqalari. Landshaftlar va ularning inson tomonidan o'zlashtirilishi

Shimoliy Amerika tabiiy geografik rayonlari.

Yirik regional tabiiy geografik o'lkalari: Kordilyera tog'lari, Kordilyera tog'laridan tashqaridagi sharq. Kordilyera tog'laridan tashqaridagi sharq quyidagi kichik regional o'lkalarga ajratiladi: Grenlandiya, Kanada-Arktika to'plam orollari, Lavrentiya qirlari, Markaziy tekisliklar, Buyuk tekisliklar, Appalachi tog'lari, qirg'oq bo'yi tekisliklari. Kordilyera tog'lari quyidagi kichik o'lkalarga ajratiladi: Alyaska Kordilyerasi, Kanada Kordilyerasi, Janubiy Kordilyera, Meksika tog'ligi. Ularning umumiy tabiiy geografik tavsifi Yevrosiyo o'lkalari uchun qabul qilingan tartibda amalga oshiriladi. Markaziy Amerika.

Janubiy Amerikaning geografik o'rnini, geologik tuzilishi, relyefi, foydali qazilmalari.

Geografik joylanishi, qiyofasi, o'lchamlari va tabiatining asosiy xususiyatlari, Shimoliy Amerika materigi bilan o'xshashligi va farqlari.

Shakllanish tarixi, relyefi va foydali qazilmalari. Janubiy Amerika platformasi, kaledon, gersin, mezozoy va alp burmalanish oblastlari. SHarqiy qismidagi yassi tog'lar va tekislik, pasttekisliklar. And burmalanish oblasti

Janubiy Amerikaning iqlimi va ichki suvlari.

Iqlimi. Iqlimini hosil qiluvchi omillar. Atrofidagi okeanlarning iqlimga ta'siri. Iqlimning fasllar bo'yicha almashinishi. Iqlim mintaqalari va ularning ta'rifi. Ichki suvlari. Asosiy daryolari, ularning ta'rifi. Ko'llari. Suv resurslari

Janubiy Amerikaning tuproqlari va organik dunyosi.

Tuproq, o'simlik qoplami va hayvonot dunyosining asosiy xususiyatlari. Zoogeografik oblastlari. Geografik mintaqalari va zonalari. Gileyalar va gemigileyalar. And tog'laridagi mintaqalar

Janubiy Amerika tabiiy geografik rayonlari.

Yirik regional tabiiy geografik o'lkalari: And tog'lari, And tog'laridan tashqaridagi sharq. And tog'laridan tashqaridagi sharq quyidagi kichik tabiiy geografik o'lkalarga ajratiladi: Lyanos-Orinoko, Gviana yassi tog'ligi, Amazoniya, Braziliya yassi tog'ligi, Ichki tekisliklar, Kordilyera oldi va Serra pampasi. And tog'lari quyidagi kichik o'lkalarga ajratiladi: Shimoliy And, Markaziy And, Subtropik And va Patagoniya And tog'lari. Ularning umumiy tabiiy geografik tavsifi.

Afrikaning geografik o'rni, geologik tuzilishi, relyefi, foydali qazilmalari.

Materik geografik o'rning asosiy xususiyatlari. Shakllanish tarixi, relyefi va foydali qazilmalari. Afrika platformasi va uning relyefda aks etganligi. Baland va past Afrika. Shimoliy Afrika cho'llari. Buyuk Afrika yoriqlari. Paleozoy va Alp burmalanish oblastlari va ularning relyefda aks etishi. Rudali foydali qazilmalarning baland Afrikada, neft, gaz, fosforit konlarining past Afrikada joylashganligi

Afrikaning iqlimi, ichki suvlari.

Iqlimi. Iqlimini hosil qiluvchi asosiy omillar. Yoz va qish fasllarida harorat, namlik va yog'inning taqsimlanishi. Iqlim mintaqalarining takrorlanishi (ekvatorial mintaqadan tashqari)

Afrikaning tuproqlari va organik dunyosi.

Afrika tuproqlari va ularning hosil bo'lish jarayoni. Tuproqlarining tarqalish qonuniyatlari. Faunistik oblastlari, hayvonot dunyosining o'ziga xos xususiyatlari. Cho'llanish muammosi va uni echish yo'llari. Asosiy qo'riqxonalari. Geografik mintaqalari va tabiat zonalari, ularning tavsifi.

Regional tavsif. Afrika tabiiy geografik rayonlari.

Yirik regional tabiiy geografik o'lkalari: Past Afrika, Baland Afrika. Past Afrika quyidagi kichik tabiiy geografik o'lkalarga ajratiladi: Atlas tog'lari; Sahroi Kabir; Sudan-Gvineya; Kongo botig'i. Baland Afrika quyidagi kichik tabiiy geografik o'lkalarga ajratiladi: Sharqiy Afrika; Efiopiya-Somali; Janubiy Afrika. Ularning umumiy tabiiy geografik tavsifi

Avstraliya geografik o'rni, geologik tuzilishi, relyefi, foydali qazilmalari.

Janubiy yarimsharda joylashganligi, o'lchamlari, o'ziga xos xususiyatlari. Tarkib topish tarixi, relyefi va foydali qazilmalari. Avstraliya platformasining tuzilishi va uni relyefda aks etganligi (g'arbiy Avstraliya yassi tog'ligi, Markaziy tekislik), paleozoy burmalanish mintaqasi (Sharqiy Avstraliya tog'lari). Hozirgi vaqtdagi relyef hosil qiluvchi omillar. Rudali foydali qazilmalar, oltin mintaqasi, neft-gaz va ko'mir havzalari

Avstraliya iqlimi, ichki suvlari.

Iqlimi va ichki suvlari. Iqlimini hosil qiluvchi omillar. Namlik va yog‘inni taqsimlanishi. Iqlim mintaqalari. Daryolari. “Kriklar”, sho‘r ko‘llar, yer osti suvlari (artezian havzalari)

Avstraliya tuproqlari va organik dunyosi.

Avstraliya tuproqlari va ularning hosil bo‘lish jarayoni. Tuproqlarining tarqalish qonuniyatlari. O‘simliklari va ularning tarqalishi. Hayvonot dunyosining o‘ziga xos xususiyatlari. Asosiy qo‘riqxonalari. Tabiat zonalari, ularning tavsifi

Okeaniya geografik o‘rni, tabiatning asosiy xususiyatlari.

Geografik o‘rni. Tabiatning asosiy xususiyatlari. Okean ta‘siridagi landshaftlarning keng tarqalganligi. Geologik tuzilishi va relyefi. Mezozoy va kaynozoy burmalanish mintaqalari va janubi-g‘arbiy Okeaniya orollarining hosil bo‘lishi. Vulqonlar otilishi. Mikroneziya va Polineziya orollarining hosil bo‘lishi. Tropik mintaqalarda okean sathining o‘zgarishi va marjon orollarining hosil bo‘lishi. Asosiy relyef shakllari. Foydali qazilmalari. Iqlimi va ichki suvlari

Okeaniya tuproq-o‘simlik qoplami va hayvonot dunyosi. Regional tavsif.

Tuproq-o‘simlik qoplami va hayvonot dunyosi. Tuproq va o‘simliklarining asosiy turlari. Nam tropik mangra o‘rmonlari, savannalari. Hayvonot dunyosining o‘ziga xos xususiyatlari. Mikroneziya, Meloneziya va Polineziya

Antarktidaning kashf etilishi va tadqiq etilishi, geologik tuzilishi va relyefi.

Qutb doirasi ichida joylashgan yagona materik ekanligi. Tabiatining asosiy qirralari, o‘lchamlari. shakllanish tarixi. Muz usti va osti relyefi. Muzning qalinligi, muzning turlari. Shelf muzliklari. “Vohalar”.

Antarktida iqlimi va organik dunyosi. Regional tavsif

Iqlimining o‘ziga xos xususiyatlari. O‘simlik va hayvonot dunyosi. G‘arbiy Antraktida, Sharqiy Antraktida. Ularning umumiy tabiiy geografik tasnifi

Jahonning regional tavsifi. Yevropa

Yevropa. Yevropa siyosiy xaritasi, uning jaxon iqtisodiyotida tutgan o‘rni. Subregionlari. Yirik davlatlari va ularning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishi. G‘arbiy Yevropa aholisi. Shimoliy Yevropa mamlakatlari. Yevropaning O‘rta dengiz bo‘yi davlatlari

Yevropaning iqtisodiy rivojlangan davlatlari (Germaniya, Fransiya, Buyuk Britaniya, Italiya)

Iqtisodiy geografik o‘rni, tabiiy sharoiti va resurslari. Aholisi va mehnat resurslari. Birlashgan Germaniyaning iqtisodiy rivojlanish muammolari va istiqbollari. Ichki tafovutlari. Mineral resurslarning xo‘jalikda tutgan o‘rni. Aholisi va mehnat resurslari. Sanoat ishlab chiqarishning ixtisoslashuvi va xududiy tarkibi xususiyatlari. Fransiya va O‘zbekiston iqtisodiy munosabatlari. Iqtisodiy geografik o‘rni, tabiiy sharoiti va mineral resurslari, ularning mamlakat xo‘jaligini rivojlantirishdagi ahamiyati. Sanoatning rivojlangan tarmoqlari. Qishloq xo‘jaligi. Tashqi iqtisodiy aloqalari. Iqtisodiy geografik o‘rning o‘ziga xosligi. Aholisi va mehnat resurslari. Iqtisodiyoti. Turizmni mamlakat iqtisodiyotidagi ahamiyati. Ichki tafovutlari. O‘zbekiston-Italiya hamkorligi

MDH va Sharqiy Yevropa davlatlari

Sharqiy Yevropaning o'tish iqtisodiyoti davlatlari. Tabiiy, mineral xomashyo, demografik, geOsiyosiy, transport-kommunikatsiya va ishlab chiqarish salohiyati. Ukraina, Moldaviya, Belarussiya mamlakatlari. Rossiyaga iqtisodiy geografik tavsif. O'zbekistonga qo'shni MDH tarkibidagi mamlakatlar: Qozog'iston, Qirg'iziston, Tojikiston, Turkmaniston, Janubiy Kavkaz davlatlari (zakavkazya), Ozarbayjon, Armaniston.

Osiyo mamlakatlari. Sharqiy Osiyoning rivojlangan davlatlari. Yaponiya, Janubiy Koreya, Xitoy

Sharqiy Osiyoning rivojlangan davlatlari. Yaponiyaning jaxon ilmiy-texnika taraqqiyotida tutgan o'rni. Yapon iqtisodiy tajribasi. Zamonaviy Yaponiya-Osiyo mo'jizasi. Janubiy-sharqiy Osiyo davlatlari. Janubiy-Sharqiy Osiyo mamlakatlari madaniy geografiyasi. Indoneziya. O'zbekistonning Osiyo mamlakatlari bilan iqtisodiy hamkorligi. Janubiy Koreyaning. Iqtisodiy geografik o'rni. Sanoat tarmoqlari va ularning joylashuvi. Qishloq xo'jaligi. Transporti va tashqi iqtisodiy aloqalari. Iqtisodiy rayonlari. Janubiy Koreyaning -O'zbekiston hamkorligi. Xitoy iqtisodiy geografik o'rni. Sanoat tarmoqlari va ularning joylashuvi. Qishloq xo'jaligi. Transporti va tashqi iqtisodiy aloqalari. Iqtisodiy rayonlari. Xitoy-O'zbekiston hamkorligi

Janubiy Sharqiy Osiyo davlatlari. Yangi industrial davlatlar

Osiyoning yangi industrial mamlakatlari. Iqtisodiy geografik o'rni va tabiiy resurslari . Aholisi. Xo'jaligi. O'zbekistonning Osiyo mamlakatlari bilan iqtisodiy hamkorligi

O'rta Osiyo davlatlarining dunyo siyosiy va iqtisodiy tizimida tutgan o'rni hamda geosiyosiy va geostrategik holati

O'rta Osiyo iqtisodiy va ijtimoiy geografiyasi iqtisodiy va ijtimoiy geografiya fanining ajralmas tarmog'i ekanligi. Fanning ob'ekti, predmeti, maqsad va vazifalari. O'rta Osiyo va Markaziy Osiyo atamaları. O'rta Osiyo davlatlarining dunyo geOsiyosiy va iqtisodiy tizimida tutgan o'rni. O'rta Osiyoga aholi kelib o'rnashishi va ilk shakllangan davlatlar. O'rta Osiyo mintaqasi davlatlari shakllanishining tarixiy bosqichlari. Mintaqaning zamonaviy siyosiy xaritasi. Tabiiy, iqtisodiy geografik o'rni, chegaralari, qo'shni davlatlari. O'rta Osiyo davlatlarining siyosiy geografik o'rni va uning mintaqa rivojlanishiga ta'siri. 1990-yillardagi iqtisodiy-ijtimoiy va siyosiy o'zgarishlar. Zamonaviy rivojlanish xususiyatlari va muammolari.

O'rta Osiyoning tabiiy sharoiti va resurslariga iqtisodiy geografik baho berish, mintaqaning tabiiy boyliklari

O'rta Osiyo davlatlari tabiiy sharoiti va tabiiy resurslarining xilma xilligi, ularga mos holda turlicha xo'jalik faoliyati turlarining shakllanishi. Iqlim sharoitlari- agroiqlim resurslari, suv manbalari, harorat va yog'in miqdorini taqsimlanishining aholi, qishloq xo'jaligi va uning tarmoqlarini hududiy tashkil etishga ta'siri. O'rta Osiyo o'lkasi davlatlari relyefi. Uning qishloq xo'jaligi, qurilish, sanoat korxonalarini joylashtirish va aholini hududiy tashkil etishga ta'siri. Mintaqaning tabiiy resurslari, qazilma boyliklari, suv resurslari, rekreatsiya va biologik resurslari. Ularning xo'jalik va aholini joylashuviga ta'siri.

O'rta Osiyo davlatlari aholisi va mehnat resurslari

O'rta Osiyo aholisining tarkib topish tarixi, aholining tabiiy ko'payishi, diniy, jinsiy, yosh tarkibi. Milliy tarkibi, uning tarixiy davrlarda o'zgarishi. O'rta Osiyo davlatlari aholisining joylashuv xususiyatlari: tog', cho'l, tekislik, vohalarda aholi zichligining o'zgarishi, shahar va qishloq aholisi, urbanizatsiya, yirik shahar va shahar aglomeratsiyalari. Aholi migratsiyasi, uning sabab va oqibatlari. O'rta Osiyoda mehnat resurslari, aholining iqtisodiyot tarmoqlarida bandligi

O'rta Osiyo davlatlari xo'jaligiga umumiy ta'rif. Sanoati va ixtisoslashgan tarmoqlari va hududiy tarkibi

O'rta Osiyo xo'jaligining tarixiy shakllanishi va rivojlanishi. Xalqaro mehnat taqsimotida tutgan o'rni. YAIMning tarmoqlar va hududiy tarkibi. 1990 yillarda iqtisodiy inqiroz yuz berishining sabablari va undan chiqish uchun olib borilgan davlatlarning qat'iy siyosati, islohotlarning amalga oshirilishi. Mintaqa xo'jaligini yangi iqtisodiy va ijtimoiy sharoitda rivojlanish xususiyatlari, xorijiy investitsiyalarning jalb etilishi

O'rta Osiyo davlatlari transporti va tashqi iqtisodiy aloqalari

O'rta Osiyo davlatlarida transport turlari, ularni tashkil etish, quruqlik transporti-avtomobil, temir yo'l, havo va quvur transportining tashkil etilishi va ulardan foydalanish. Suv transporti, turlari va geografiyasi. O'rta Osiyo transport muammolari, ularni hal etish uchun olib borilayotgan tadbirlar. Yangi qurilayotgan va rejalashtirilayotgan yo'llar. Tashqi iqtisodiy aloqalar. Ularning asosiy yo'nalishlari. Yaqin va Uzoq, xorij davlatlari bilan O'rta Osiyo davlatlarining olib borayotgan iqtisodiy aloqalari, eksport va import mahsulotlari tarkibi; O'zbekistonning qo'shni davlatlar bilan tashqi iqtisodiy aloqalari, asosiy muammolari

Janubiy Osiyo. Hindiston.

Hindiston. Iqtisodiy geografik o'rni. Sanoat tarmoqlari va ularning joylashuvi. Qishloq xo'jaligi. Transporti va tashqi iqtisodiy aloqalari. Iqtisodiy rayonlari. Hindiston-O'zbekiston hamkorligi.

Shimoliy Amerika davlatlari. AQSh

AQSh. Iqtisodiy geografik o'rni. Sanoat tarmoqlari va ularning joylashuvi. Qishloq xo'jaligi. Transporti va tashqi iqtisodiy aloqalari. Iqtisodiy rayonlari. AQSh-O'zbekiston hamkorligi.

Kanada

Iqtisodiy geografik o'rni va tabiiy resurslari. Aholisi. Mamlakat xo'jaligida o'rmon va yog'ochsozlik sanoatining ahamiyati. Qishloq xo'jaligi. Tashqi iqtisodiy aloqalari

Lotin Amerika davlatlari

Tabiiy resurslari. Aholisi. Zamonaviy Lotin Amerikasi davlatlari iqtisodiyotining rivojlanishi. Braziliya. Iqtisodiy geografik o'rni va tabiiy resurslari. Aholisi va xo'jaligi. Ichki tafovutlari

Afrika davlatlari.

Shimoliy Afrika davlatlari. Misr, Jazoir. Iqtisodiy geografik o'rni va tabiiy resurslari. Aholisi. Mintaqa iqtisodiyotining tarmoqlar va xududiy tarkibi, ijtimoiy-iqtisodiy, madaniy rivojlanish xususiyatlari. Tropik Afrika davlatlari. Iqtisodiy geografik o'rni va tabiiy resurslari. Aholisi xo'jaligi agrar soha va uning hududiy tashkil etishi. Rivojlanish muammolari. Janubiy Afrika davlatlari. JAR xo'jaligining yetakchi

tarmoqlari. Rangdor va nodir metallar. Foydali qazilmalarning xo'jalikni rivojlanishiga ta'siri

Avstraliya va Okeaniya

Avstraliya davlatlarining makro iqtisodiy va ijtimoiy rivojlanish ko'rsatkichlari. Xalqaro mehnat taqsimotida tutgan o'rni. Xo'jaligidagi o'ziga xos xususiyatlar. Sanoatning asosiy tarmoqlari. Qishloq xojaligi. Yangi Zelandiya. Okeaniya davlatlari rivojlanishining asosiy muammolari. Global isish va dunyo okeani sanoatining ko'tarilish xavfi

IQTISODIY VA IJTIMOIIY GEOGRAFIYA FANI

“Iqtisodiy va ijtimoiy geografiya”ning fanlar tizimida tutgan o'rni

Geografik fanlar tizimi: tabiiy geografiya, iqtisodiy va ijtimoiy geografiya, tabiiy-ijtimoiy fanlar, “oralik” fanlar. Iqtisodiy va ijtimoiy geografiyaning (inson geografiyasi yoki ijtimoiy geografiyaning) fanlar tizimida tutgan o'rni. Uning boshqa fanlar bilan aloqalari. Geografiyaning ijtimoiy qanotini nomlanishi: iqtisodiy geografiya, iqtisodiy va ijtimoiy geografiya, inson geografiyasi, ijtimoiy geografiya. Iqtisodiy va ijtimoiy geografiyaning ichki tuzilishi

“Iqtisodiy va ijtimoiy geografiya” fanining tadqiqot obyektini va predmeti

Fanning tadqiqot obyektini va predmeti o'rtasidagi bog'liqlik va farqlar. Iqtisodiy va ijtimoiy geografiya fanining tadqiqot obyektini va predmeti. Iqtisodiy va ijtimoiy geografiyaning tadqiqot obyektini va predmeti bo'yicha geograflarning turlicha qarashlari. Iqtisodiy va ijtimoiy (ijtimoiy) geografiyaning alohida tarmoqlarining tadqiqot obyektini va predmeti. Tor ma'noda iqtisodiy geografiya fanining tadqiqot obyektini va predmeti. Tor ma'noda ijtimoiy (sotsial) geografiya fanining tadqiqot obyektini va predmeti

Fanning tadqiqot usullari

Tadqiqot usuli xaqida umumiy tushuncha. Universal (umumiy, yoki falsafiy) fikrlash usullari va tamoyillari. Tadqiqotlarning geografik-taqqoslash usuli. Tarixiy usul. Geografik tadqiqotlarda kartografik usulning roli. Iqtisodiy va ijtimoiy geografiyada matematik usullar. Kuzatish, modellashtirish, anketa-so'rov, ekstrapolyatsiya, tizim-tarkib usullari va ularning iqtisodiy va ijtimoiy muammolarni o'rganishdagi roli

Iqtisodiy va ijtimoiy geografiya asoslari fanining tarixiy shakllanishi

Iqtisodiy va ijtimoiy geografiya fanining tarixiy shakllanishi. “Iqtisodiy geografiya” atamasi va uning fan sifatida shakllanishi, statistikaning iqtisodiy geografiya fanining vujudga kelishiga ta'siri. Ishlab chiqarish kuchlarini joylashtirish g'oyalari, harbiy geografiya, iqtisodiy geografiya fanining frontal rivojlanishi, fanning tarkibiy tuzilishi. Uning iqtisodiy va sotsial, ijtimoiy geografiya shaklini olishi

Iqtisodiy geografiyaning asosiy tushunchalari

Rayon - iqtisodiy geografiya va umuman geografiya fanining bosh tushunchasi ekanligi, uning pog'onasimonligi, real geografik va ma'muriy boshqaruv rayonlar. Iqtisodiy rayonlar. Hududiy mehnat taqsimoti-iqtisodiy geografiyaning asosiy, fundamental tushunchasi; iqtisodiy rayonlar, hududiy ijtimoiy-iqtisodiy majmualar. Geografik o'rin tushunchasi, uning turlari.

Ishlab chiqarishning ijtimoiy va hududiy tashkil etish shakllari

Bozor munosabatlarning shakllanishi va rivojlanish sharoitida ishlab chiqaruvchi kuchlarning joylashish qonuniyatlari. Bozor munosabatlari davrida ishlab chiqaruvchi kuchlarni joylashtirishning asosiy printsiplari. Ishlab chiqaruvchi kuchlarni joylashtirishning asosiy shakllari mujassamlashuv, ixtisoslashuv, kooperatsiya,

kombinatsiya. Ishlab chiqaruvchi kuchlarni samarali joylashtirishda tabiiy, ijtimoiy iqtisodiy va ekologik omillarning roli

Ishlab chiqarish kuchlarini joylashtirishga ta'sir etuvchi omillar

Ishlab chiqarishni joylashtirish ma'lum qonuniyat, prinsip va omillar asosida amalga oshiriladi. Qonuniyatlar. U yoki bu omilning ta'sir darajasi uning mahsulot chiqarishdagi "solishtirma og'irligi". Tabiiy sharoit va agroiqlimiy resurslar. Suv resurslarining ham ahamiyati ko'p funksiyali. Xom ashyo omili. Elektr energetika omili. Aholi va mehnat resurslari. Transport omili. Ilmiytexnika taraqqiyoti. Ekologik omil. Bozor iqtisodiyoti omili

Inson va tabiat o'zaro ta'siri haqida yondashuvlar va mintaqaviy tadqiqotlar

Tabiiy sharoit va tabiiy resurslar haqida tushuncha. Tabiiy resurslar omili va hududiy mehnat taqsimoti. Tabiiy geografik komponentlarga iqtisodiy baho berish SWOT – tahlil usuli. A.Mintsning tabiiy resurslarning hududiy birikmalari to'g'risidagi g'oyasi. O'zbekistonning tabiiy resurslari

Aholi geografiyasi va geodemografiya

Aholi geografiyasi iqtisodiy geografianing muhim va alohida tarmog'i ekanligi. Aholi geografiasining muhim tushunchalari. Aholi soni, uning tadrijiy o'zgarishi, tarkibi va joylashuvi xususiyatlari, ularga ta'sir etuvchi omillar, aholi punktlarining hududiy tizimlari va ularning rivojlanish qonuniyatlari. Dunyo aholisining tabiiy harakati va migratsiyasi. Diniy va milliy tarkibi. Aholi ro'yhatlari. Zichlik va uni aniqlash usullari. Umumiy va "sof" zichlik. Zichlik va hudud imkoniyatlaridan foydalanish. Joyning demografik sig'imi. Aholining yosh kategoriyalarga bo'linishi. Yoshlar bo'yicha aholining "piramidal" tarkibi. Aholi tarkibining "qarib" va "yosharib" borishi. Respublika aholisining milliy tarkibi va undagi o'zgarishlar.

Global migratsion jarayonlar

Aholi migratsiyasi jarayonlari va uning sabablari. Hozirgi zamon halqaro aholi migratsiasining geografik manzarasi. Rivojlangan va rivojlanayotgan mamlakatlarda migrantlarni jalb qiluvchi asosiy markazlar. Globalizatsiya jarayonlari. Globalizatsiyani keng va tor ma'noda tushunish. Globalizatsiya va mintaqaviy iqtisodiy integratsiya

Shaharlar rivojlanishi va urbanizatsiya

Shaharlar geografiasini iqtisodiy va sotsial geografianing eng faol va yetakchi tarmog'i. Shaharlar geografiasini o'rganishdagi bosqichlar. Shaharlarning funksiyalari. Aholi sonining shahar va qishloq joylarida o'sish xususiyatlari. Urbanizatsiya jarayoni va uning "sharqona" ko'rinishi. Shaharlar va shahar aglomeratsiyalari. Qishloq aholi punktlarining ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishi. Qishloq joylar ijtimoiy infrastruktura tizimi

Sanoat geografiasini.

Sanoatning iqtisodiyotni rivojlantirishdagi urni va ahamiyati. Sanoat tarmoqlarini o'rganishni tadqiq etish usullari. Sanoatni joylashtirish va rivojlantirishga ta'vsir etadigan asosiy omillar. Sanoatning hududiy va tarmoq tarkibi. Sanoatni rayonlashtirish asoslari. Sanoatning tarmoq xususiyatlari yoqigi-energetika sanoati, metallurgiya sanoati, mashinasozlik sanoati, ximiya va neftni qayta ishlash sanoati, qurilish sanoati, o'rmon va engil sanoat, oziq-ovqat sanoati.

Qishloq xo'jaligi geografiasini.

Qishloq xo'jaligining ijtimoiy va hududiy tashkil qilish xususiyatlari. Qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishining o'ziga xos xususiyatlari. Agrosanoat majmuasi, agrosanoat integratsiyasi, qishloq xo'jaligi ishlab chiqarishni rivojlantirish shakllari. Qishloq xo'jaligi tarmoqlari va ularni joylashtirishga ta'sir etuvchi omillar. Dexkonchilikning joylanishi. Chorvachilikni hududiy tashkil qilish

Qurilish tarmoqlari geografiyasi

Qurilish tarmoqlari geografiyasi o'rganish ob'yekti va predmeti. Kapital qurilishning asosiy masalalari - qurilishning milliy iqtisodiyotni rivojlantirishdagi roli va o'rni, uning geografik xususiyatlari, tarmoqlararo aloqalari, boshqaruv tizimi, bozor munosabatlarini rivojlantirish sharoitlarida qurilish iqtisodiyotini isloh qilish muammolari. Qurilish faoliyatini ishlab chiqarish birliklari miqyosida rejalashtirishning xususiyatlari, qurilish industriyasining resurs va ishlab chiqarish salohiyati, qurilishda fan-texnika taraqqiyotining asosiy yo'nalishlari hamda uni baholash usullari, qurilishda narxning shakllanishi, foyda va rentabellik masalalari.

Transport geografiyasi

Transport turlari haqida tushuncha. O'zbekistonda rivojlangan transport turlari. TRASEKA proekti. O'zbekiston milliy iqtisodiyotida avtomobil transportining tutgan o'rni. Transportning xo'jalik tizimidagi o'rni. Ishlab chiqarishni joylashtirishda transportning roli. Transportning asosiy ko'rsatkichlari. Transport tarmoqlarining joylanish omillari. Transport turlari, temir yo'l, avtomobil, quvur, suv va havo transportlari. O'zbekiston transporti.

Tashqi iqtisodiy aloqalar.

O'zbekistonning tashqi iqtisodiy aloqalari. Mustaqillik davrida respublika eksporti va importidagi o'zgarishlar. Mustaqillik yillarida barpo etilgan qo'shma korxonalar. Eksport kvotasi va uni belgilovchi omillar. Tashqi iqtisodiy samaradorligini baholashning asosiy ko'rsatkichlari. eksportning valyuta samaradorligi ko'rsatkichi. Importning valyuta samaradorligi ko'rsatkichi. Tashqi savdo ayirboshlash samaradorligi ko'rsatkichi. Tashqi iqtisodiy aloqalarning asosiy shakllari. Litsenziya sotib olish samaradorligi ko'rsatkichi. To'lov balansi haqida tushuncha. Aktiv va passiv savdo balansi. Savdoning narx bilan bogliq shartlari. Ishlab chiqarishni joylashtirishda transportning roli

Servis geografiyasi asoslari

Servis geografiyasini keng va tor ma'noda tushunish. Sotsial geografiyaning tadqiqot ob'ekti va predmeti, fanlar tizimida tutgan o'rni. Sotsial geografiyaning shakllanishi va rivojlanish bosqichlari. Sotsial geografiyaning tarmoqlari. Ta'lim geografiyasi va O'zbekiston ta'lim tizimi. Sog'liqni saqlash geografiyasi. Ayrim xorijiy mamlakatlarning ta'lim tizimi. Jinoyatchilik geografiyasi. Turizm geografiyasi. Rekreatsiya resurslari. Xalqaro turizm. Din geografiyasi. Sotsial geografiyaning muhim vazifalari va muammolari

Harbiy va siyosiy geografiya asoslari

Siyosiy va xarbiy geografiyaning nazariy va uslubiy asoslari. «Geografik determinizm» - ilmiy dunyoqarashning muhim uslubi sifatida. Regional siyosat: mohiyati va mazmuni. Siyosiy geografiya, uning ob'ekti va predmeti. Siyosiy geografiyaning ijtimoiy-geografik fanlar tizimida tutgan o'rni va aloqalari. Siyosiy geografiyaning shakllanish xususiyatlari va bunda g'arb olimlarining xizmatlari. Siyosiy geografiyaning tuzilishi. Siyosiy geografiya va geosiyosat. Ularning o'zaro aloqadorligi va rivojlanish xususiyatlari

Insoniyatning global muammolari

Globalabolizatsiya muammo nima? Jahonning global muammolari va ularning yechimi. Global muammolarning o'zaro aloqadorligi. Tinchlik va qurolsizlanish muammosi. Sust rivojlanayotgan mamlakatlarni qoloqlikdan chiqarish. Global oziq-ovqat muammosi. Energetika va xomashyo muammosi. Koinotdan tinchlik maqsadida foydalanish. Demografik muammo. Inson salohiyatini rivojlantirish muammosi

Iqtisodiy geografiya va ekologiya

Ekologiya, uning iqtisodiy va ijtimoiy geografiya bilan aloqasi, asosiy vazifalari. Umumiy ekologiyadan ijtimoiy ekologiyaga. Ijtimoiy ekologiyaning shakllanishi va rivojlanishi. Inson ekologiyasi. Ijtimoiy ekologiyaning tabiiy negizi. Ijtimoiy ekologiyaning mintaqaviy muammolari. Sanoat, transport, qishloq xo'jaligining geoekologik holatga ta'siri. Inson ekologiyasining demografik jihatlari. Ekologik siyosat ijtimoiy-iqtisodiy siyosatning bir ko'rinish sifatida. Mintaqaviy ekologik siyosatning xususiyatlari

O'zbekistonda iqtisodiy va sosial geografiya fanining rivojlanishi

O'zbekistonda iqtisodiy va sosial geografiyaning vujudga kelishi va rivojlanishi. Iqtisodiy geografiya va iqtisodiy geograflar. Iqtisodiy geografiyaning asosiy yo'nalishlari va geografiyasi. Fanning istiqbolda rivojlanishidagi ustuvor yo'nalishlari

TOPOGRAFIYA, KARTOGRAFIYA, GAT FANI

Kursning maqsadi va vazifalari. Yerning shakli va o'lchamlari.

Topografiya va kartografiya fanining maqsadi va vazifalari. Geodeziya va topografiyaning ta'rifi va uning vazifalari, boshqa fanlar bilan aloqasi. Yerning shakli va o'lchamlari.

Plan, xarita va profillar to'g'risida tushuncha. Plan, xaritalarning masshtablari. Topografik xarita va planlarning nomenklaturasi

Xarita, plan va profil. Topografik plan va xaritalar uchun shartli belgilar. Masshtablar: sonli, chiziqli va ko'ndalang masshtablar. Masshtab aniqligi. Topografik xarita va planlarning nomenklaturasi

Topografiyada qo'llaniladigan koordinatalar va balandliklar sistemalari

Geografik koordinatalar sistemasi. To'g'ri burchakli koordinatalar sistemasi. Balandlik sistemalari. Absolyut va nisbiy balandliklar

Oriyentirlash burchaklari

Chiziqlarni oriyentirlash. Oriyetirlash burchaklari va ular o'rtasidagi munosibatlar. Haqiqiy azimut, direksion burchak, magnit azimuti va rumb. Ular orasidagi munosibat. Xarita va planlarda azimut, rumb va direksion burchaklarni aniqlash

Yer relyefi va uni plan va xaritalarda tasvirlash

Relyefni tasvirlash usullari. Relyefni gorizontallar bilan tasvirlash. Topografik plan va xaritalardagi shartli belgilar va ularning turlari. Topografik xaritada bajariladigan mashqlar.

Topografik kartalar va planlarning geografik mazmuni.

Topografik kartalarning geografik mazmuni. Topografik kartalarda gidrografik ob'yektlar va relyefni tasvirlanishi. Topografik kartalarda o'simlik va grunt qoplamini tasvirlanishi. Topografik kartalarda sanoat, aholi punktlarini va yo'llarni tasvirlanishi

Topografik xaritada masalalar yechish

Xaritada to'g'ri, egri va siniq chiziqlarni o'lchash. Topografik xarita va planda berilgan chiziqning qiyalik burchagini aniqlash. Quyilish va nishablik masshtablarini tuzish. Topografik xaritada nuqtaning absolyut (mutloq) balandligini aniqlash. Nuqtaning geografik va to'g'ri burchakli koordinatalarini aniqlash

Burchaklarni o'lchash

Gorizontal burchakni o'lchash mohiyati, teodolitlarni sinflanishi va tuzilishi. Gorizontal burchaklarni o'lchash prinsipi va usullari. Teodolitni nuqtada o'rnatish va ish holatga keltirish. Vertikal burchaklarni o'lchash, burchak o'lchash aniqligi. Elektron teodolitlar haqida ma'lumotlar. Ekkyer va uni qo'llanilishi

Joyda masofani o'lchash

Joyda nuqtalar o'rnini belgilash va chiziq o'tkazish. Chiziq uzunligini bevosita o'lchash qurollarini tuzulishi, chiziqlar uchlarini joyda mahkamlash va ularni o'lchashga tayyorlash. Chiziq uzunligini o'lchash. Optik dalnomerlar; elektron va lazer dalnomerlar haqida ma'lumot. Masofani o'lchash usullari. Masofani bevosita o'lchash asboblari

Kartografiyaning rivojlanish ta'rixi.

Antik davr kartografiyasi. O'rta asrlarda kartografiya. O'rta Osiyoda kartografiya. Yangi davr kartografiyasi. O'zbekistonda kartografiyaning shaklanishi, hozirgi holati, muammolari va istiqbollari

Xarita va boshqa kartografik asarlar.

Xaritalarni ta'rifi, elementlari, xususiyatlari. Geografik xaritalarning tasnifi va tasniflash prinsiplari. Xaritalarning masshtabi va maydoniga ko'ra tasniflash. Xaritalarni mavzusi (mazmuni) bo'yicha tasniflash. Geografik xaritalarni tiplari. Umumgeografik va mavzuli xaritalarni elementlari. Geografik atlaslarning ta'rifi va tasnifi. Geografik atlaslar bir butun (yaxlit, bo'linmas) sistemali kartografik asar sifatida. Milliy atlaslar

Xarita va atlaslarni yaratish manbalari va xaritalardagi yozuvlar.

Manbalarni turlari va ularning tavsifi. Asosiy kartografik manbalar va ularning tavsifi. Masofadan turib olingan zondlash ma'lumotlari. Matnli manbalar. Manbalarni tahlil qilish va baholash. Yozuvlarni ahamiyat va turlari. Yozuvlar shartli belgilar sifatida. Yozuvlarni xususiyatlari. Kartografik toponimika haqida tushuncha. Geografik nomlarni ajratish va ularni xaritada yozish

Xaritani matematik asosi.

Yer ellipsoidi. Koordinata to'rlari. Masshtablar. Komponovka. Kartografik proeksiyalar haqida tushuncha. Kartografik proeksiyalar ularni turlari, proeksiyalarni tasnifi. Proeksiyalar tanlash. Dunyo, yarimsharlar, materiklar va davlatlar xaritalari uchun proeksiyalar.

Dunyo kartalarini tuzishda ishlatiladigan proeksiyalar

Dunyo kartalarini tuzishda qo'llaniladigan silindrik va psevdosilindrik proeksiyalar. Dunyo kartalarini tuzishda ishlatiladigan Merkatorning to'g'ri silindrik proeksiyasi. Ko'p konusli proeksiya-TSNIIGAIK proeksiyasi. Urmaevning to'g'ri silindrik proeksiyasi

Yarim sharlar, materiklar, okeanlar hamda ayrim hududlar kartalarining proeksiyalari

Lambertning ko'ndalang ekvatorial azimutal proeksiyasi. Postelning qutbiy azimutal proeksiyasi. Lambertning qiyshiq gorizontal azimutal proeksiyasi

Kartografik belgilar va ularning roli

Kartografik belgilar; ularni funksiya va qo'llanilishi. Belgilarni turlari va ularni ajratish.

Kartografik tasvirlash usullari

Tasvirlash usullari: belgilar, chizikli belgilar, teng chiziqlar, sifatli rang va boshqalar. Shkalalarni ishlab chiqish xar xil tasvirlash usullarini birgalikda qo'llash. Relyefni tasvirlash usullari haqida tushuncha

Kartografik generalizatsiya.

Generalizatsiyaning mohiyati va omillari. Generalizatsiyani turlari va yo'llari. Punktlarda, chiziqlarda va maydonlarda tarqalgan hodisalarni generalizatsiya qilish. Har xil joylashgan voqea va hodisalarni (obyektlarni) generalizatsiya qilish

Kartografik xarita va atlaslar tasnifi.

Geografik xaritalarni tayyorlash usullari. Xaritalar dasturi xaritani tuzish va tahrir qilish. Umumgeografik, mavzuli va maxsus xaritalarni loyihalash usullari

Geografik kartalarning tiplari

Mavzuli kartalar, Geologik kartalar, Iqlim kartalari. Zoogeografik yoki hayvonot dunyosi kartalari. Ekologik kartalar. Aholi kartalari. Sanoat kartalari. Maorif kartalari va b

Xaritalardan foydalanish.

Xaritalardan foydalanish ta'rixidan. Xaritalardan foydalanish haqida tushuncha. Xaritalardan foydalanishni asosiy usullari. Kartografik tadqiqot usullari. Geografik kartalardan tadqiqot quroli sifatida foydalanish. Karta yordamida o'qib o'rganish. Xaritalarni tahlil qilish yo'llari. Grafik usullar. Grafoanalitik usullar. Xarita bilan ishlash usullari

Geografik xarita va atlaslarni tahlil qilish va baholash.

Xaritalarni tahlil qilish va baholash haqida tushuncha. Xaritalarni ishonchligi. Xaritalarni matematik asosi. Mazmunini to'liqligini tahlil qilish. Informatsiya hajmini baholash haqida tushuncha. Xaritalarni jihozlash sifatini baholash. Atlaslarni tahlil qilish va baholash

Xaritalarni loyihalash, tuzish va ularni nashr qilish.

Xaritalarni yaratish bosqichlari. Xaritalarning dasturi va uni ishlab chiqish. Xaritalarni tuzish. Xaritalarni yaratishda aerokosmik metodlar. Xaritalarni nashr qilish

Ijtimoiy-iqtisodiy kartalarni loyihalash va tuzish uslublari (metodlari)

Ijtimoiy-iqtisodiy kartalarni yaratish uslublari. Adresli kartalar, Kartaning dasturini ishlab chiqish va ijtimoiy-iqtisodiy kartalarni matematik asosiga qo'yiladigan talablar, Ijtimoiy-iqtisodiy kartalar komponovkasi xususiyatlari va masshtabini tanlash, Karta mazmunini ishlab chiqish, tasvirlash usullar va ko'rsatkichlarni tanlash, sifatli, miqdorli va tarkibli ko'rsatkichlarni umumlashtirish.

Dunyo kartografiyasi va kartografik bibliografiya

Yer sharini topografik kartalar bilan ta'minlanishi. Dengiz kartalari. Dunyoning 1:1000000 va 1:2500000 masshtabli kartalari. Kartografik bibliografiya turlari

UMUMIY TABIIY GEOGRAFIYA FANI

“Umumiy tabiiy geografiya” faniga kirish

“Umumiy tabiiy geografiya” fanining tadqiqot ob'ekti, predmeti. Fanning maqsadi va vazifalari, qisqacha rivojlanish tarixi. O'quv fanining boshqa tabiiy fanlar bilan bog'liqligi.

Geografiya fanining rivojlanishini asosiy bosqichlari

Ilk geografik bilim kurtaklarining paydo bo'lishi. Antik davrda geografiyaning rivojlanishi. Tabiiy geografik g'oyalarning Aristotel', Eratosfen, Ptolemey, Strabon ishlarida rivojlantirilishi. Geografiya fanining o'rta asrlarda rivojlanishi. Mazkur davrda geografiya fanining SHarq mamlkatlarida rivojlanishi (Xorazmiy, Farg'oniy, Beruniy, Ibn Sino, Bobur va boshqalar). Buyuk geografik kashfiyotlarning geografiya fanining rivojlanishidagi ahamiyati. XIX asrda ilmiy geografiyaning rivojlanishi. Geografiya fanining hozirgi paytda rivojlanishi. Geografik qobiq, biosfera, geografik muhit ta'limotlarining yaratilishi. O'zbekistonda tabiiy geografiya fanining rivojlanishi

Umumiy tabiiy geografiyaning tadqiqot usullari

Umumgeografik usullar, ekspeditsiya, tasviriy, qiyosiy, o'xshatish, tizimli, kartografik, tarixiy, aerokosmik usullar. Dala tadqiqot, laboratoriya, geokimyoviy, modellashtirish, matematik usullar

Koinot, Quyosh sistemasi

Koinot haqida asosiy tushunchalar: Olam: Metagalaktika, Galaktika, yulduzlar, Quyosh sistemasi, Quyosh, sayyoralar, asteroidlar, meteorlar, meteoritlar, kometalar

Yer va uning asosiy o'lchamlari: og'irligi, shakli, o'lchamlari.

Yerning shakli va harakatlari. Ularning geografik oqibatlarini. Yer va uning asosiy o'lchamlari: og'irligi, shakli, o'lchamlari. Yerga fazoning ta'siri. Magnitosfera. Yerning harakatlari. Yerning o'z o'qi va Quyosh atrofida aylanishining geografik oqibatlarini

Geografik qobiqning umumiy tavsifi va asosiy xususiyatlari

Geografik qobiqning umumiy tavsifi va asosiy xususiyatlari: moddalarning xilma-xilligi, nomuvozanatligi, tarkibining doimo murakkablashib borishi va h.k. Geografik qobiqdagi moddalarning kimyoviy va fizik xossalari. Geografik qobiqning tarkibiy qismlari

Geografik qobiqning vertikal tuzilishi.

Litosfera. Yerning ichki tuzilishi: yer po'sti, mantiya va yadro. Yer po'sti. Yer po'stining tarkibi. Yer po'sti tuzilishining asosiy xususiyatlari. Yer po'stini hosil qilgan tog' jinslari, ularning turlari

Geoxronologik jadval. Asosiy tog' bo'lish bosqichlari.

Umumsayyoraviy rel'ef shakllarining joylanishi. Geoxronologik jadval. Asosiy tog' bo'lish bosqichlari. Platformalar, geosinklinallar, qalqonlar, plitalar

Tektonik harakatlar, uning turlari.

Zilzila va vulqon. Litosfera plitalari. Materiklarning gorizontaal harakati haqidagi nazariya

Yer yuzasining asosiy relyef shakllari.

Yer yuzasi tuzilishning asosiy xususiyatlari. Yer yuzasida quruqlik va suvlikning taqsimlanishi. Qit'a va materik tushunchasi. Materiklar, orollar, yarim orollar. Rel'ef hosil qiluvchi asosiy jarayonlar. Endogen (ichki) va ekozen (tashqi) kuchlar tushunchalari

Quruqlik yuzasidagi asosiy relyef shakllari.

Quruqlik yuzasidagi asosiy relyef shakllari – tekislik, pasttekislik, adirlar, qirlar, platolar, tog' tizmalari, tog'lik va yassi tog'lik. Tog'liklarning paydo bo'lishi va balandligiga ko'ra turlari. Cho'kma va botiqlar. Gipsografik egri chiziq

Gidrosfera. Uning tarkibiy qismlari.

Gidrosfera haqida umumiy tushuncha. Uning tarkibiy qismlari. Suvning Yer yuzida taqsimlanishi. Suvning aylanma harakati, katta va kichik aylanma harakatlar. Dunyo okeani va uning tarkibiy qismlari: dengizlar, bo'g'izlar, qo'ltiqlar

Dunyo okeani va uning tarkibiy qismlari

Dunyo okeani suvining xususiyatlari: harorati, sho'rliigi, zichligi, tiniqligi, bosimi. Suvning harakatlari: to'lqinlar, oqimlar va qalqish. Okean tubi rel'efi. Suvosti tog' tizmalari, soylik (kotlovina) lar, suvosti cho'kmalari(novlar). Batigrafik egri chiziq

Quruqlikdagi suvlar.

Quruqlikdagi suvlar. Yer usti suvlari: daryolar, ko'llar, botqoqliklar, muzliklar va muzloqlar. Daryolar va ularning geografik ishi. Vaqtincha oqar suvlar va ularning geografik ishi. Ko'llar va ularning turlari, geografik roli. **Yer osti suvlari.** Yer osti suvlari, ularning turlari va tarqalishi. Mineral va termal suvlar. Artezian suvlari

Xionosfera. Muzliklar, muzloqlar, to'rtlamchi davr muz bosishlari.

Xionosfera. Qor chizig'i. Muzliklar va ularning ishi. Qoplama muzliklar va ular hosil qilgan rel'ef shakllari. Muzloqlar. Botqoqliklar

Atmosfera, uning tarkibi va tuzilishi.

Atmosfera tushunchasi. Atmosferaning tarkibi. Atmosfera qatlamlari – troposfera, stratosfera, mezosfera, termosfera (ionosfera), ekzosfera, ozon qatlami. Quyosh radiatsiyasining kelishi va taqsimlanishi. Havo harorati va uning dinamikasi

Atmosferadagi suvlar.

Nisbiy va mutloq namlik. Bulutlar, ularning turlari. Yog'inlar – yomg'ir, qor, do'l, shudring, tuman. Yer sharida harorat va yog'inning taqsimlanishi

Havo bosimi

Havo bosimi. Barik relyef. Past va yuqori bosim markazlari, tsiklon va antitsiklon tushunchalari

Havo massalari, tsiklon va antitsiklonlar

Havo massalarining harakat turlari.

Shamollar va ularni geografik ishi.

Shamollar, uning turlari, mahalliy va sayyoraviy shamollar. Atmosferadagi suvlar.. Iqlimning tabiat komponentlariga va vegetatsiya davriga ta'siri

Ob-havo va iqlim. Ob-havo va uning elementlari

Ob-havo va iqlim. Ob-havo va uning elementlari. O'rganish usullari

Iqlim

Yer shari iqlimi. Iqlim hosil qiluvchi omillar va jarayonlar. Iqlimning vertikal va gorizontal o'zgarishlari. Kontinental, dengiz, oraliq va musson iqlimlar, ularning o'ziga xos xususiyatlari. Iqlim mintaqalari va issiqlik mintaqalari. Iqlimdagi o'zgarishlar, uning sabablari va oqibatlarini. O'zbekiston iqlimidagi o'zgarishlar. Iqlim o'zgarishini uzoq muddatli prognoz qilish

Geografik qobiqning gorizontal tuzilishi. Biosfera.

Hayotning tarqalish chegerasi. Organizmlarning turlari va ularning vazifasi. "Ekologiya" fani haqida tushuncha. Ekologiya, ekologik holat (vaziyat), tabiatni muhofaza qilish tushunchalari. Ekologik omillar (abiotik va biotik). Ekotizim. Biotsenoz, fitotsenoz, zootsenoz, biogeotsenoz. Okeanlarning organik dunyosi (plankton, nekton, bentos). Biomassa

Nurash va nurash qobig'i. Pedosfera. Tuproq qatlami va uning inson hayotida tutgan o'rni.

Tuproqlarning turlari, ularning Yer yuzi bo'yicha tarqalishi. Tuproq hosil qiluvchi omillar. Tuproq profili (kesmasi). Tuproqning umumiy fizik xossalari. Tuproqlarning inson tomonidan o'zgartirilishi. Tuproq eroziyasi. O'zbekiston tuproqlari va ulardan foydalanishning ekologik jihatlari

O'simliklar va hayvonot dunyosi, ularning asosiy turlari.

O'simliklar dunyosi, ularning asosiy turlari. O'simliklarning tekislik va balandliklar bo'yicha tarqalishi. Hayvonot dunyosi

Geografik landshaft

Landshaft haqida tushunchalar. Landshaftlarning ichki tuzilishi

Geografik qobiqning harakatlari va ularning turlari

Geografik qobiqning issiqlik manbalari (ichki va tashqi). Geografik qobiqqa quyosh isiqqligining kelishi. Modda va energiyaning aylanma harakati. Litosferadagi aylanma harakatlar. Mantiyada moddalar harakati, litosfera plitalari harakati. Tog' tizmalarining

hosil bo'lishi. Geosinklinallarning rivojlanishi. Ko'tarilish va denudatsiya. Issiqlikning aylanma harakati. Radiatsion muvoznat va byudjet. Atmosfera harakatlari. Issiqlik mashinalari. Okean va quruqlik o'rtasida issiqlikning kundalik, fasliy va yillik aylanma harakati. Suvning aylanma harakati. Okeanda oqimlarning harakati. Okeanlarda suvlarning vertikal almashinishi

Geografik qobiqda modda va energiya aylanma harakatlari.

Biologik va biogeokimyoviy aylanma harakatlar. Geografik qobiqdagi davriy harakatlar: tsikllik va ritmiklik. Geografik qobiqning bir butunligi va yaxlitligi. Quruqlikda zonallik va azonallik. Balandlik mintaqalanishi.

Geografik qobiqning rivojlanishi

Rivojlanish manbalari. Geosferalarning vujudga kelishi va rivojlanishi. Geografik qobiq tarkibiy qismlarining rivojlanishi (litosfera, gidrosfera, atmosfera, biosfera). Geografik qobiq rivojlanishining asosiy bosqichlari. Yerda hayotning paydo bo'lishi. Geografik qobiqning to'rtlamchi davrda rivojlanishi. Yer yuzasi tabiati rivojlanishining asosiy qonuniyatlari.

Jamiyat va geografik qobiq

Geografik qobiqning inson tomonidan o'zgarishi. Jamiyat va tabiatning o'zaro ta'siri. Inson - tabiatdagi yangi kuch. Geografik muhit haqida tushuncha. Inson va atrof-muhit. Hozirgi ilmiy-texnik jadallashtirish va uning geografik qobiqqa ta'siri. Atrof-muhit monitoringi. Tabiatni va tabiiy resurslarni muhofaza qilish va ulardan oqilona foydalanish muammolari. Insoniyatning global muammolari: energiya, oziq-ovqat, chuchuk suv, xom ashyo muammolari

KIRISH SINOVLARI UCHUN SAVOLLAR RO'YXATI

1.	Kirish. O'zbekistonning geografik o'rni chegarasi, maydoni, tabiatining o'ziga xos xususiyatlari
2.	O'zbekiston tabiatini geografik o'rganilishi tarixi
3.	O'zbekistonning geologik-tektonik tuzilishi va seysmikligi
4.	O'zbekiston hududining orografik tuzilishi
5.	O'zbekiston iqlimi
6.	O'zbekistonning yer usti va yerosti suvlari, ulardan oqilona foydalanish
7.	O'zbekiston tuproqlari, ularning tasniflanishi va xususiyatlari
8.	O'zbekiston o'simliklari, ularning kenglik zonolari va balandlik mintaqalari bo'yicha taqsimlanishi
9.	O'zbekiston hayvonot dunyosi, ularning landshaft mintaqalari bo'yicha tarqalishi
10.	O'zbekistonda tabiatni va tabiiy resurslarni muhofaza qilish. Qo'riqxonalar, buyurtmalar, milliy bog'lar
11.	O'zbekiston landshaftlarining zonalligi va balandlik bo'yicha mintaqalanishi, tasnifi, asosiy tasnif birliklari
12.	O'zbekiston hududini tabiiy geografik rayonlashtirish
13.	Regional qism. Tekislik kichik provinsiyasi okruglariga tavsif. Ustyurt tabiiy geografik okrugi
14.	Orol tabiiy geografik okrugi
15.	Quyi Amudaryo tabiiy geografik okrugi

16.	Qizilqum tabiiy geografik okrugi
17.	Quyi Zarafshon tabiiy geografik okrugi
18.	Tog' oldi va tog' kichik provinsiyasi okruglariga tavsif (O'rta Zarafshon tabiiy geografik okrugi)
19.	Qashqadaryo tabiiy geografik okrugi
20.	Surxondaryo tabiiy geografik okrugi
21.	Mirzacho'l tabiiy geografik okrugi
22.	Chirchiq – Ohangaron tabiiy geografik okrugi
23.	Farg'ona tabiiy geografik okrugi
24.	O'zbekistonning geografik o'rni, maydoni va chegaralari
25.	O'zbekistonning tabiiy sharoiti va resurslari
26.	O'zbekiston aholisi va mehnat resurslari
27.	O'zbekiston Respublikasi xo'jaligining umumiy tavsifi
28.	O'zbekiston sanoatining tarmoqlar tarkibi
29.	Yoqilg'i-energetika majmuasi geografiyasi
30.	Metallurgiya, kimyo, mashinasozlik va metalni qayta ishlash sanoati
31.	Qurilish materiallari, o'rmon, yog'ochni qayta ishlash va sellyuloza – qog'oz sanoati
32.	Yengil va oziq-ovqat sanoati
33.	O'zbekiston qishloq xo'jaligiga umumiy tavsif
34.	Dehqonchilik geografiyasi
35.	Chorvachilik geografiyasi
36.	Ijtimoiy sohalarning rivojlanishi
37.	O'zbekiston transporti va tashqi iqtisodiy aloqalari geografiyasi
38.	O'zbekiston Respublikasi xo'jaligining hududiy tarkibi va iqtisodiy rayonlari
39.	Toshkent iqtisodiy rayoni
40.	Mirzacho'l iqtisodiy rayoni
41.	Farg'ona iqtisodiy rayoni
42.	Zarafshon iqtisodiy rayoni
43.	Janubiy iqtisodiy rayoni
44.	Quyi Amudaryo iqtisodiy rayoni
45.	Iqtisodiy rayonlarni kompleks ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish muammolari
46.	O'zbekistonning geografik o'rni, maydoni va chegaralari
47.	Okeanlar tabiiy geografiyasi. Dunyo okeani tabiatining asosiy xususiyatlari.
48.	Tinch okeani tabiatining umumiy hususiyatlari.
49.	Atlantika okeani tabiatining umumiy hususiyatlari.
50.	Hind okeani tabiatining umumiy hususiyatlari.
51.	Shimoliy muz okeani tabiatining umumiy hususiyatlari.
52.	Materiklar tabiiy geografiyasi. Yevrosiyo. Yevrosiyoning asosiy xususiyatlari. Yevrosiyoning geologik tuzilishi va relyefi.
53.	Yevrosiyo iqlimi va iqlim mintaqalari

54.	Yevrosiyo ichki suvlari.
55.	Yevrosiyo tuproqlari, o'simlik va hayvonot olami.
56.	Yevropaning umumiy tabiiy geografik tavsifi. Yevropa regionlari.
57.	Osiyoning umumiy tabiiy geografik tavsifi. Osiyo regionlari.
58.	Shimoliy Amerikaning geografik o'rni, geologik tuzilishi, relyefi, foydali qazilmalari.
59.	Shimoliy Amerikaning iqlimi va ichki suvlari.
60.	Shimoliy Amerikaning tuproqlari va organik dunyosi.
61.	Shimoliy Amerika tabiiy geografik rayonlari.
62.	Janubiy Amerikaning geografik o'rni, geologik tuzilishi, relyefi, foydali qazilmalari.
63.	Janubiy Amerikaning iqlimi va ichki suvlari.
64.	Janubiy Amerikaning tuproqlari va organik dunyosi.
65.	Janubiy Amerika tabiiy geografik rayonlari.
66.	Afrikaning geografik o'rni, geologik tuzilishi, relyefi, foydali qazilmalari.
67.	Afrikaning iqlimi, ichki suvlari.
68.	Afrikaning tuproqlari va organik dunyosi.
69.	Afrika tabiiy geografik rayonlari.
70.	Avstraliya geografik o'rni, geologik tuzilishi, relyefi, foydali qazilmalari.
71.	Avstraliya iqlimi, ichki suvlari.
72.	Avstraliya tuproqlari va organik dunyosi.
73.	Okeaniya geografik o'rni, tabiatning asosiy xususiyatlari.
74.	Okeaniya tuproq-o'simlik qoplami va hayvonot dunyosi. Regional tavsif.
75.	Antarktidaning kashf etilishi va tadqiq etilishi, geologik tuzilishi va relyefi.
76.	Antarktida iqlimi va organik dunyosi. Regional tavsif
77.	Jahonning regional tavsifi . Yevropa
78.	Yevropaning iqtisodiy rivojlangan davlatlari (Germaniya, Fransiya, Buyuk Britaniya, Italiya
79.	MDH va Sharqiy Yevropa davlatlari
80.	Osiyo mamlakatlari.Sharqiy Osiyoning rivojlangan davlatlari. Yaponiya, Janubiy Koreya, Xitoy
81.	Janubiy Sharqiy Osiyo davlatlari.Yangi industrial davlatlar
82.	O'rta Osiyo davlatlarining dunyo siyosiy va iqtisodiy tizimida tutgan o'rni hamda geOsiyosiy va geostrategik holati
83.	O'rta Osiyoning tabiiy sharoiti va resurslariga iqtisodiy geografik baho berish, mintaqaning tabiiy boyliklari
84.	O'rta Osiyo davlatlari aholisi va mehnat resurslari
85.	O'rta Osiyo davlatlari xo'jaligiga umumiy ta'rif. Sanoati va ixtisoslashgan tarmoqlari va hududiy tarkibi
86.	O'rta Osiyo davlatlari transporti va tashqi iqtisodiy aloqalari
87.	Janubiy Osiyo. Hindiston
88.	Shimoliy Amerika davlatlari. AQSh
89.	Kanada

90.	Lotin Amerika davlatlari
91.	Afrika davlatlari
92.	Avstraliya va Okeaniya
93.	“Iqtisodiy va ijtimoiy geografiya”ning fanlar tizimida tutgan o’rni
94.	“Iqtisodiy va ijtimoiy geografiya” fanining tadqiqot obyekti va predmeti
95.	Fanning tadqiqot usullari
96.	Iqtisodiy va ijtimoiy geografiya asoslari fanining tarixiy shakllanishi
97.	Iqtisodiy geografiyaning asosiy tushunchalari
98.	Ishlab chiqarishning ijtimoiy va hududiy tashkil etish shakllari
99.	Ishlab chiqarish kuchlarini joylashtirishga ta’sir etuvchi omillar
100.	Inson va tabiat o’zaro ta’siri haqida yondashuvlar va mintaqaviy tadqiqotlar
101.	Aholi geografiyasi va geodemografiya
102.	Global migratsion jarayonlar
103.	Shaharlar rivojlanishi va urbanizatsiya
104.	Sanoat geografiyasi
105.	Qishloq xo’jaligi geografiyasi
106.	Qurilish tarmoqlari geografiyasi
107.	Transport geografiyasi
108.	Tashqi iqtisodiy aloqalar
109.	Servis geografiyasi asoslari
110.	Harbiy va siyosiy geografiya asoslari
111.	Insoniyatning global muammolari
112.	Iqtisodiy geografiya va ekologiya
113.	O‘zbekistonda iqtisodiy va sosial geografiya fanining rivojlanishi
114.	Kursning maqsadi va vazifalari. Yerning shakli va o’lchamlari.
115.	Plan, xarita va profillar to’g’risida tushuncha. Plan, xaritalarning mashtablari. Topografik xarita va planlarning nomenklaturasi
116.	Topografiyada qo’llaniladigan koordinatalar va balandliklar sistemalari
117.	Oriyentirlash burchaklari
118.	Yer relyefi va uni plan va xaritalarda tasvirlash
119.	Topografik kartalar va planlarning geografik mazmuni
120.	Topografik xaritada masalalar yechish
121.	Burchaklarni o’lchash
122.	Joyda masofani o’lchash
123.	Kartografiyaning rivojlanish ta’rixi
124.	Xarita va boshqa kartografik asarlar
125.	Xarita va atlaslarni yaratish manbalari va xaritalardagi yozuvlar
126.	Xaritani matematik asosi
127.	Dunyo kartalarini tuzishda ishlatiladigan proeksiyalar
128.	Yarim sharlar, materiklar, okeanlar hamda ayrim hududlar kartalarining proeksiyalari

129.	Kartografik belgilar va ularning roli
130.	Kartografik tasvirlash usullari
131.	Kartografik generalizatsiya
132.	Kartografik xarita va atlaslar tasnifi
133.	Geografik kartalarning tiplari
134.	Xaritalardan foydalanish
135.	Geografik xarita va atlaslarni tahlil qilish va baholash
136.	Xaritalarni loyihalash, tuzish va ularni nashr qilish.
137.	Ijtimoiy-iqtisodiy kartalarni loyihalash va tuzish usublari (metodlari)
138.	Dunyo kartografiyasi va kartografik bibliografiya
139.	“Umumiy tabiiy geografiya” faniga kirish
140.	Geografik bilimlarning rivojlanish tarixi
141.	Umumiy tabiiy geografiyaning tadqiqot usullari
142.	Koinot, Quyosh sistemasi
143.	Yer va uning asosiy o'lchamlari: og'irligi, o'lchamlari
144.	Geografik qobiqning umumiy tavsifi va asosiy xususiyatlari
145.	Geografik qobiqning vertikal tuzilishi. Litosfera
146.	Geoxronologik jadval. Asosiy tog' bo'lish bosqichlari
147.	Tektonik harakatlar, uning turlari.
148.	Yer yuzasining asosiy relief shakllari
149.	Quruqlik yuzasidagi asosiy rel'ef shakllari
150.	Gidrosfera. Uning tarkibiy qismlari
151.	Dunyo okeani va uning tarkibiy qismlari
152.	Quruqlikdagi suvlar.
153.	Ko'llar, ularning turlari va geografik roli
154.	Xionosfera. Muzliklar
155.	Atmosfera, uning tarkibi va tuzilishi
156.	Atmosferadagi suvlar.
157.	Havo bosimi, bosim mintaqalari va markazlari
158.	Havo massalari, siklonlar va antitsiklonlar
159.	Shamollar va ularning geografik ishi
160.	Ob- havo va uning elementlari
161.	Iqlim. Iqlimlar tasnifi
162.	Geografik qobiqning gorizontaal tuzilishi. Biosfera
163.	Nurash va uning ahamiyati, turoqlar, pedosfera
164.	O'simliklar va hayvonot dunyosi
165.	Geografik landshaft
166.	Geografik qobiqning harakatlari va ularning turlari
167.	Geografik qobiqning rivojlanishi
168.	Jamiyat va geografik qobiq

II BO‘LIM.**60530400 – Geografiya yo‘nalishi bo‘yicha ikkinchi oliy ta‘limga kiruvchi talabgorlar uchun mutaxassislik fanlari bo‘yicha davogorlar bilimni baholash MEZONLARI:**

60530400 – Geografiya yo‘nalishi bo‘yicha ikkinchi oliy ta‘limga kirish sinovi mazkur dastur asosida tuzilgan variant savollariga og‘zaki ravishda javob qaytarish tarzida amalga oshiriladi.

Mutaxassislik fani imtihonidan to‘plash mumkin bo‘lgan maksimal ball – **100 ball** bo‘ladi. Har bir variantda 2 ta savol mavjud bo‘lib, birinchi va ikkinchi savol uchun maksimal **50 baldan** jami **100 ball** belgilangan.

Variantdagi **birinchi** va **ikkinchi savolga** berilgan og‘zaki ravishda javoblarning mazmuniga qarab, ularga quyidagicha miqdorda ballar belgilanadi:

1. Mazkur savolning mazmuni aniq, to‘liq va mantiqan to‘g‘ri yoritib berilsa, geografik nazariyalar va raqamli dalillar keltirilgan hamda sharhlangan bo‘lsa. Bundan tashqari, javob hozirgi davr fan yutuqlari bilan bog‘liq holda, yoritilsa, **43 – 50 balgacha** qo‘yiladi.

2. Mazkur savolning mazmuni to‘liq, ammo geografik nazariyalar va raqamli dalillar bayon etishda kamchilik bilan yoritilsa, hozirgi davr ilm-fan taraqqiyoti yutuqlaridan foydalangan holda, savollar asoslangan, ammo ayrim noaniqliklar va chalkashliklarga yo‘l qo‘yilsa, **35 – 42 balgacha** qo‘yiladi.

3. Mazkur savolning mazmuniga yondashuv bor, ammo tizimli yoritilmagan bo‘lsa, geografik nazariyalar va raqamli dalillar keltirilmagan va tavsiflanmagan bo‘lsa, noaniqliklar va chalkashliklarga yo‘l qo‘yilsa, **28 - 34 balgacha** qo‘yiladi.

4. Mazkur savolning mazmuni talab darajasida yoritilmasa va hozirgi zamon fan-texnika taraqqiyoti yutuqlaridan foydalanilmasa, savol bo‘yicha aniq tasavvurga ega bo‘lmasa, umuman javob berilmasa yoki noto‘g‘ri javob va ma‘lumot berilsa, **0-27 balgacha** qo‘yiladi.

**III BO‘LIM. Foydalaniladigan asosiy darsliklar va o‘quv qo‘llanmalar
ro‘yxati
Metodologik adabiyotlar**

1. Мирзиёев Ш.М. Миллий тараqqиёт йўлимизни қатъият билан давом эттириб, янги босqичга кўтарамиз. 1-жилд. – Т.: “Ўзбекистон”, 2017. – 592 б.
2. Мирзиёев Ш.М. Халқимизнинг розилиги бизнинг фаолиятимизга берилган энг олий баҳодир. 2-жилд. Т.: “Ўзбекистон”, 2018. – 507 б.
3. Мирзиёев Ш.М. Нияти улуг‘ халқнинг иши ҳам улуг‘, haёти ёруғ ва келажаги фаровон бўлади. 3-жилд.– Т.: “Ўзбекистон”, 2019. – 400 б.
4. Мирзиёев Ш.М. “Миллий тикланишдан - миллий юксалиш сари”. 4-жилд. – Т.: “Ўзбекистон”, 2020. – 400 б.
5. Mirziyoyev Sh. Yangi O‘zbekiston taraqqiyot strategiyasi. –Т., O‘zbekiston, 2022. – 416 б.

Asosiy adabiyotlar

1. A.S.Soliyev, N.K.Komilova, S.L.Yanchuk, Sh.Z.Jumaxanov, F.T.Rajabov. Iqtisodiy va ijtimoiy geografiya. –Toshkent:, “Noshir” nashriyoti, 2019. –B. 512.
2. Abdunazarov O‘.Q., Mirakmalov M.T., Sharipov Sh.M., Ibragimova R.A. Ibragimova A.A. Umumiy tabiiy geografiya. Darslik. -Toshkent, 2019.
3. Baratov P. O‘zbekiston tabiiy geografiyasidan amaliy mashg‘ulotlar. Toshkent, 2005. Zokirov Sh.S., Ibragimova R.A. Orol tabiiy geografik okrugi. - T.: Mumtoz soz, 2015.
4. Bradschaw M. World regional geography. Boston. 2000.
5. Ibragimova R.A. O‘zbekiston geografiyasi fanidan amaliy va mustaqil ta‘limni bajarish bo‘yicha uslubiy qo‘llanma. Toshkent, 2021
6. Ibragimova R.A. Yer bilimi asoslaridan amaliy mashg‘ulotlar. Uslubiy qo‘llanma. Toshkent, 2018. – 56 б.
7. Ibragimova R.A., Mirakmalov M.T. Yer bilimi asoslari. O‘quv qo‘llanma. Toshkent, 2017. – 186 б.
8. Jumaxanov Sh.Z., Toshpo‘latov A.M. Iqtisodiy va ijtimoiy geografiya: masalalar to‘plami. O‘quv qo‘llanma –Namangan:, “Usmon Nosir media” nashriyoti, 2022. 161 б. O‘zbekiston Respublikasi oliy va o‘rta maxsus ta‘lim vazirligi. Guvohnoma № 388 -184. – 25.11.2022.
9. Komilova N., Jumaxanov Sh. Iqtisodiy va ijtimoiy geografiya metodologiyasi. –Toshkent:, “Noshir” nashriyoti, 2021. –B. 312.
10. Komilova N., Jumaxanov Sh., Mirzaahmedov H., Toshpo‘latov A. Sosial va madaniy geografiya. –Toshkent:, “Noshir” nashriyoti, 2019. –B. 260.
11. Komilova N., Ravshanov A., Muxammedova N. Tibbiyot geografiyasi va global salomatlik. O‘quv qo‘llanma. T.: «MUMTOZSOZ», 2019.
12. Komilova N.Q., Jumaxonov Sh., Rajabov F. Inson geografiyasi. -Toshkent:, Universitet. 2018. –B. 248
13. Peter Haggett. Geographie: Eine Globale Synthese. Verlag Eugen Ulmer, Stuttgart 2004.
14. Qo‘ziboyeva O.M., Abdunazarov L.M., Nazarov H.Yo., Yusupov X.B., Rasulov E.E. Materiklar va Okeanlar tabiiy geografiyasi: Darslik. Toshkent, «Ilm ziyo zakovat» 2021. – 144 б.

15. S. Frederick Starr. Chairman. Central Asia-Caucasus Institute. Nitze School of Advanced International Studies. Johns Hopkins University. The war against terrorism and U.S. bilateral relations with the nations of Central Asia. U.S. Senate. Committee on Foreign Relations. Subcommittee on Central Asia and the Southern Caucasus. 12.13.2019.
16. Safarov E., Prenov Sh., Mo'minov A. Topografiya va kartografiya, GAT texnologiyalari. O'quv qo'llanma. – T.: “Sano-standart”. 2018
17. Soliyev I.R.. Jahon geografiya: Darslik. –Namangan.: “Namangan”, 2023. – 210 b.
18. Vahobov H. va boshq. Umumiy Yer bilimi. Darslik. –T.: “Bilim”, 2005.
19. Zokirov Sh.S., Toshov X.R. Landshaftshunoslik.–T.: “Turon zamin ziyo”, 2016.
20. Асомов М., Мирзалиев Т. Топография асослари ва картография. Т.: 1987.
21. Ата-Мирзаев О., Тухлиев Н. Узбекистан природа, население, экономика. “Ўзбекистон миллий энциклопедияси”. -Т., 2009.
22. Аҳмедов Э.-Ўзбекистон шаҳарлари мустақиллик йилларида.-Т., “Абу Али Ибн Сино”, 2002.
23. Бабаев А. Г., Зонн И.С. и др. Пустыни. -М.: Мысль. 1986.
24. Бабушкин Л.Н. Когай Н.А. Физическая география Средней Азии. Учебное пособие. –Т.: ТашГУ, 1978.
25. Бабушкин Л.Н., Когай Н.А. Физико-географическое районирование Средней Азии.(Таджикистан).Научные труды ТашГУ.Вып.307.-Т., 1967.
26. Бабушкин Л.Н., Когай Н.А., Зокиров Ш.С. Агроклиматические условия сельского хозяйства Узбекистана.-Т.: Мехнат, 1975.
27. Бабушкин Л.Н., Когай Н.А.Физико-географическое районирование Узбекской ССР.Труды ТашГУ. Нов.серия, вып 231, Географические науки,кн.27.-Т.,1964.
28. Баратов П .Маматкулов М .Рафиқов А.Ўрта Осиё табиий географияси – Т.Ўқитувчи 2002
29. Баратов П. Ўзбекистон табиий географияси. –Т.: Ўқитувчи, 1996.
30. Баратов П., Маматкулов М., Рафиқов А. Ўрта Осиё табиий географияси. – Т.: Ўқитувчи, 2002. 420 б.
31. Берлянт А.М. Картография. Учебник для вузов. – М.: Аспект-Пресс, 2002, 336 с.
32. Богданов О.П. Животные Узбекистана.-Т.: Ўқитувчи, 1975.
33. Власова Т.В. Материклар ва океанлар табиий географияси. -Т.: 1985, I, II жилд.
34. Власова Т.В. Физическая география материков и океанов. -М.: Просвещение, 1986.
35. Каюмов А.Пардаев Г. Исломов И.Иқтисодий ва ижтимоий география (Ўрта Осиё Иқтисодий ва ижтимоий географияси Ўқув кўлланма)-Т .2007
36. Липец Ю Г. Пуляркин В.А. , Шлихтер С.Б. География мирового хозяйство .-М, 1999
37. Мильков Ф.Н. Общее землеведение. -М.: “Высшая школа”, 1990
38. Мирзалиев Т. Картография: Дарслик. – Т.: Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси “Фан” нашриёти, 2004, 200 б.
39. Мирзалиев Т., Сафаров Э.Ю., Эгамбердиев А. Қорабоев Ж. Карташунослик: Дарслик. – Т.: Чўлпон номидаги матбаа ижодий уйи, 2012, 240 б.

40. Мирзалиев Т., Сафаров Э.Ю., Эгамбердиев А., Қорабоев Ж.С. Атлас картографияси. Ўқув қўлланма. – Т.: “Университет”, 2015, 248 б.
41. Мирзиёев Ш.М. Янги Ўзбекистон тарққиёт стратегияси. Тўлдирилган иккинчи нашри. -Тошкент: “O’zbekiston” нашриёти, 2022. – 440 Б. ISBN987-9943-7951-6-7
42. Мирзиёев Ш.М. Буюк келажакимизни мард ва олижаноб халқимиз билан бирга курамиз. – Тошкент: “Ўзбекистон”, 2017. – 488 б.
43. Мирзиёев Ш.М. Танқидий таҳлил, қатъий тартиб-интизом ва шахсий жавобгарлик ҳар бир раҳбар фаолиятининг кундалик қоидаси бўлиши керак. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2016 йил якунлари ва 2017 йил истиқболларига бағишланган мажлисидаги Ўзбекистон Республикаси Президентининг нутқи // Халқ сўзи газетаси 2017 йил 16 январ, № 11.
44. Мирзиёев Ш.М. Эркин ва фаровон, демократик Ўзбекистон давлатини биргаликда барпо этамиз.-Т.:Ўзбекистон, 2017.
45. Муборақов Ҳ. Геодезия. Т.: Чўлпон, 2013.
46. Муборақов Ҳ., Ахмедов С. Геодезия ва картография. Тошкент. “Ўқитувчи”, 2002.
47. Мўминов А. ва бошқалар. Ўзбекистон табиий географияси. -Т.: Ўқитувчи, 1984.
48. Назаров М.И. “Ўзбекистон географияси” фани бўйича ўқув-услубий мажмуа.- Тошкент, 2019.
49. Окунев И. Ю. Политическая география: Учеб. пособие для вузов / И. Ю. Окунев. -М.: Изда- тельство «Аспект Пресс», 2019. - 512 с.
50. Охунов З.Д. Геодезиядан проктикум. Тошкент, “Университет”, 2009.
51. Путырский В.Е. Политическая география: учебник для вузов/ В.Е.Путырский. -Москва: Издательство Юрайт, 2021.-395с.-(Высшее образование).-ISBN978-5-534-03775-3.-Текст: электронный // Образовательная платформа Юрайт [сайт].- URL:<https://urait.ru/bcode/469098> (дата обращения: 06.04.2023).
52. Родионова, И. А.Экономическая и социальная география мира. В 2 т. Т. 1,2 : учебник для бакалавров. 2-е изд., испр. и доп. - М.: Издательство Юрайт, 2015.-431 с.
53. Савцова Т.М. Общее землеведение. -М.: Академия, 2003.
54. Сафаров Э.Ю., Авезов С.А., Алланазаров О.Р., Ойматов Р.Қ. Карташунослик. Амалий ва лаборатория машғулоти. – Т.: “Университет”, 2012, 152 б.
55. Солиев А. ва бошқалар. Минтақавий иқтисодиёт. –Т., 2003.
56. Солиев А. Иқтисодий география: назария, методлар ва амалиёт.-Т.: Камалак, 2013.
57. Солиев А. Ўзбекистон географияси. Дарслик. Т.:“Университет”, 2014.
58. Солиев А., Назаров М., Курбонов Ш. Ўзбекистон худудлари ижтимоий-иқтисодий ривожланиши . –Т.: “Мумтоз сўз”, 2010.5. Авдиев В.И. История древнего Востока. – М., 1948; 1953; 1976.
59. Солиев А.С Ўзбекистон географияси // Ўзбекистон иқтисодий ва ижтимоий географияси. –Т.: Университет. 2014. 404 б.
60. Солиев А.С. Иқтисодий география: назария, методика ва амалиёти [Матн]: танланган асарлар / А.Солиев; масъул муҳаррир: О.Б.Ота-Мирзаев. – Тошкент: Камалак, 2013. –184 б.

61. Солиев А.С., Маҳмадалиев Р. Иқтисодий ва ижтимоий география асослари.-Т., 2005
62. Солиев А.С., Таштаева С.К., Эгамбердиева М. М. Шаҳарлар географияси (Ўқув қўлланма). – Т.: Университет. 2018. 190 б.
63. Социально-экономическая география зарубежного мира. под ред. В.В.Вольского. –М., 2003.
64. Ўзбекистон Республикаси Президентининг “2022-2026 йилларга мўлжалланган Янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегияси тўғрисида”ги 28.01.2022 йилдаги ПФ-60-сонли Фармони
65. Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар стратегияси тўғрисида. Ўзбекистон Республикаси қонун ҳужжатлари тўплами, 2017 й., 6-сон, 70-модда.
66. Хасанов И., Гуломов П. Ўрта Осиё табиий географияси.-Т.:Университет, 2002.
67. Хасанов И., Гуломов П.Н. Ўзбекистон табиий географияси (1-қисм). Ўқув қўлланма.-Т.: Ўқитувчи, 2007.
68. Хасанов И., Гуломов П.Н., Қаюмов А. Ўзбекистон табиий географияси (2-қисм). Ўқув қўлланма.-Т.: Университет, 2010.
69. Экономическая и социальная география стран ближнего зарубежья. Под ред. М.Ратанова. –М., 2004.
70. Янчук С.Л. Экономическая и социальная география. Учебное пособие. – Т.: Ijod-Press, 2019.